

D2.2 Σχέδιο Δράσης
WP2 – Ανάπτυξη Σχεδίου Δράσης για την
καταπολέμηση του ρατσισμού μέσω της ενεργού
συμμετοχής
ατόμων αφρικανικής καταγωγής στο πλαίσιο
τοπικών κοινοτήτων
01/08/2025

Please cite this report as: Tsaliki, L., Chronaki, D., Mastora, L., Pinyol- Jiménez G., Bashir-Omar, M., Caraballo, S. (2025). D2.2 Afroequality Project: Action Plan. Available at: <https://afroequality.eu/deliverables/>

**Funded by
the European Union**

This report was funded by the European Union's Citizens, Equality, Rights
and Values Programme (CERV)- (DG JUST) under Grant Agreement
101144500-AFROEQUALITY

Σύνοψη

Η παρούσα έκθεση παρέχει έναν αναλυτικό οδηγό της μεθοδολογίας και της υλοποίησης του έργου AFROEQUALITY. Ξεκινά με μια συνοπτική πλαισίωση του έργου, μέσα από την καταγραφή και ανάλυση των τρόπων με τους οποίους εκδηλώνονται οι διακρίσεις, η ρητορική μίσους και άλλες ρατσιστικές και αφοροβικές συμπεριφορές, όπως αυτές αποτυπώθηκαν στο πλαίσιο των ερευνητικών δραστηριοτήτων του Πακέτου Εργασίας 2 (WP2). Η ενότητα αυτή συνοψίζει τα βασικά ευρήματα και παρατηρήσεις που προέκυψαν από τις ερευνητικές δραστηριότητες του AFROEQUALITY και τα οποία τροφοδοτούν και υποστηρίζουν την ανάπτυξη των δράσεων και εργαλείων ενδυνάμωσης του έργου, τα οποία θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Πακέτου Εργασίας 3 (WP3).

Η επόμενη ενότητα περιγράφει τα μέσα ενδυνάμωσης ατόμων αφρικανικής καταγωγής μέσω στοχευμένων δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων και δεξιοτήτων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες των ίδιων των κοινοτήτων. Εστιάζει στα βασικά χαρακτηριστικά των δράσεων ενδυνάμωσης του έργου AFROEQUALITY, όπως αυτές υλοποιούνται στο WP3, και αναλύει συγκεκριμένες στρατηγικές ενίσχυσης της ενεργού πολιτειακής συμμετοχής μέσα από ένα αναλυτικό και κριτικό πρίσμα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε πέντε βασικές διαστάσεις: την εκπαίδευση και την πολιτειακή παιδεία, την ενδυνάμωση των κοινοτήτων, την πολιτική εκπροσώπηση, τα μέτρα κατά των διακρίσεων και την ψηφιακή ένταξη. Παράλληλα, η ενότητα αυτή στοχεύει να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας διακρατικής συνείδησης γύρω από ζητήματα φυλής, μέσα από διεθνή συνεργασία, διασυνοριακές πρωτοβουλίες και δράσεις αλληλεγγύης.

Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτειακή συμμετοχή των αφοροδιασπορικών κοινοτήτων νοείται ως μια πολυδιάστατη και ενεργή δέσμευση στη δικαιοσύνη, την ισότητα και τη συμπερίληψη. Μια τέτοια προσέγγιση προϋποθέτει την αναγνώριση και αντιμετώπιση ιστορικών κληρονομιών, την αποδόμηση δομικών και θεσμικών εμποδίων, καθώς και τη συστηματική επένδυση στις δεξιότητες, τις δυνατότητες και τις φιλοδοξίες των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής.

Η Ενότητα 4 παρουσιάζει ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό σύνολο προτάσεων δημόσιας πολιτικής με στόχο την ενδυνάμωση της Αφοροδιασποράς στις χώρες-εταίρους του έργου. Η ενότητα αυτή διαμορφώνει ένα πλαίσιο χάραξης πολιτικής βασισμένο στη διασπορική οπτική, αντλώντας από βιωματικές εμπειρίες, συγκριτική ανάλυση νομικών πλαισίων και εντοπισμένες βέλτιστες πρακτικές. Οι προτάσεις αποσκοπούν στην προώθηση συμπεριληπτικών, διαθεματικών και μετασχηματιστικών προσεγγίσεων στη διακυβέρνηση, οι οποίες δίνουν προτεραιότητα στη φωνή, τη θέση και τη συμμετοχή των αφοροδιασπορικών ατόμων. Περιλαμβάνονται τόσο οριζόντιες συστάσεις, εφαρμοστέες σε όλες τις χώρες, όσο και εξειδικευμένες προτάσεις που προκύπτουν από εθνικές νομικές αναλύσεις, ερευνητικά δεδομένα και καταγεγραμμένες βέλτιστες πρακτικές.

Η Έκθεση ολοκληρώνεται με την αναλυτική παρουσίαση της Εφαρμογής Ενδυνάμωσης (Empowerment App), ενός παιγνιώδους και βιώσιμου ψηφιακού εργαλείου που στοχεύει στην καταπολέμηση της Αφροφοβίας, της ξενοφοβίας και της ρητορικής μίσους, προωθώντας παράλληλα την πολιτισμική κατανόηση και την ενεργό πολιτειακή συμμετοχή. Η εφαρμογή έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει τις συνεχιζόμενες δράσεις του έργου AFROEQUALITY στους τομείς της πολιτισμικής ταυτότητας, της διαπολιτισμικότητας και των εναλλακτικών αφηγήσεων. Η ενότητα περιλαμβάνει εκτενή περιγραφή της φύσης, της αρχιτεκτονικής και του αναμενόμενου αντίκτυπου του εργαλείου, τόσο για τις αφροδιασπορικές κοινότητες και ευρύτερα για κοινότητες μεταναστών και προσφύγων, όσο και για το γενικό κοινό.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	7
1.1. Περιγραφή και Στόχοι του Έργου.....	7
1.2. Οντολογική Δήλωση της Σύμπραξης AFROEQUALITY.....	9
1.3. Επισκόπηση – Το πλαίσιο του WP2 και το εύρος της παρούσας έκθεσης.....	11
Το πλαίσιο των ερευνητικών δραστηριοτήτων του WP2.....	11
• T2.1 Βιβλιογραφική έρευνα (Desk research).....	12
• T2.2 Ηλεκτρονική έρευνα (e-survey) στο γενικό κοινό.....	13
• T2.3 Ομάδες Εστίασης με μέλη της Αφροδιασποράς.....	13
• T2.4 Στρογγυλά Τραπέζια με βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς.....	13
• T2.5 Ανάλυση διαδικτυακού Τύπου και Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης.....	14
• T2.6 Ανάπτυξη του Σχεδίου Δράσης.....	14
Εύρος της παρούσας έκθεσης.....	14
2. Αναγνώριση των κοινωνικών πραγματικοτήτων στη ζωή της Αφροδιασποράς:....	15
2.1. Εντοπισμός αναγκών μέσω ολοκληρωμένης έρευνας - Ερευνητική Μεθοδολογία.....	15
2.2. Προσδιορισμένες ανάγκες για την ενδυνάμωση της Αφροδιασποράς στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία.....	18
3. Ο οδικός χάρτης του έργου: Ενίσχυση δράσεων ενεργού πολιτειακής συμμετοχής για την Αφροδιασπορά.....	21
3.1 Ο ρόλος της Εκπαίδευσης και της Πολιτειακής Παιδείας.....	21
3.2 Ενίσχυση Κοινοτικών Οργανώσεων.....	22
3.3 Πολιτική Εκπροσώπηση και Θεσμική Συμπερίληψη.....	23
3.4 Αντιμετώπιση των Διακρίσεων και Αποκατάσταση της Εμπιστοσύνης.....	23
3.5 Ψηφιακή Ένταξη και Καινοτομία.....	24
3.6 Διεθνής Συνεργασία και Διασυνοριακή Αλληλεγγύη.....	25
3.7 Προς μια Συμπεριληπτική Πολιτειακή Κουλτούρα.....	25
4. Συνεργασία με την Αφροδιασπορά για αποτελεσματική χάραξη πολιτικής: προτάσεις πολιτικής για την ενδυνάμωση των αφροδιασπορικών πληθυσμών στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία.....	26
1. Θεσμική Αναγνώριση και Εκπροσώπηση.....	26
2. Καταπολέμηση του Ρατσισμού και της Αφροφοβίας.....	27
3. Ενδυνάμωση μέσω Ενεργού Πολιτειακής Συμμετοχής.....	27
4. Συμπεριληπτική Εκπαίδευση και Πολιτιστική Πολιτική.....	27
5. Θρησκευτική και Πολιτισμική Ένταξη.....	28
6. Έμφυλη και Διαθεματική Δικαιοσύνη.....	28

7. Νομικές Διαδρομές και Κοινωνικοοικονομικά Δικαιώματα.....	28
8. Παρακολούθηση, Συλλογή Δεδομένων και Λογοδοσία.....	29
4.1 Προτάσεις πολιτικής ανά χώρα.....	29
ΕΛΛΑΔΑ.....	29
ΙΤΑΛΙΑ.....	30
ΙΣΠΑΝΙΑ.....	30
5. «Η Εφαρμογή Ενδυνάμωσης (Empowerment App)»: Ένα παιγνιώδες εργαλείο για την παρακολούθηση περιστατικών και την ευαισθητοποίηση.....	31
5.1 Βασικά Χαρακτηριστικά της Εφαρμογής Ενδυνάμωσης.....	31
5.1.1 Παιγνιοποίηση & Μάθηση.....	31
5.1.2 Περιεχόμενο από Χρήστες και Κοινωνική Αλληλεπίδραση.....	32
5.1.3 Πολιτισμική Εμπλοκή & Ευαισθητοποίηση.....	32
5.1.4 Αναφορά Περιστατικών & Συλλογή Δεδομένων.....	33
5.1.5 Πολυγλωσσική Υποστήριξη & Προσβασιμότητα.....	33
5.2 Δομή της Εφαρμογής Ενδυνάμωσης.....	34
5.2.1 Αρχική Οθόνη / Πίνακας Ελέγχου.....	34
5.2.2 Ενότητα Γνώσης & Πληροφόρησης.....	34
5.2.3 Κουίζ και Παιχνίδια.....	34
5.2.4 Πρόσδος & Σήματα.....	34
5.2.5 Δραστηριότητες & Συνεισφορές Χρηστών.....	34
5.2.6 Αναφορά Περιστατικών.....	34
5.2.7 Σημεία Βοήθειας / Πόροι.....	35
5.2.8 Ρυθμίσεις.....	35

Συντομογραφίες Εταίρων

**Ακρωνύμιο /
Συντομογραφία**

Περιγραφή

**ΝΚΥΑ (Τμήμα
Επικοινωνίας και
Μέσων Μαζικής
Ενημέρωσης)**

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών είναι το μεγαλύτερο δημόσιο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα στην Ελλάδα και ένα από τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια στην Ευρώπη. Το Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του ΕΚΠΑ αποτελεί ένα από τα πλέον διακεκριμένα τμήματα στον τομέα των Σπουδών Μέσων στην Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή και δραστηριοποιείται ιδιαίτερα στην προώθηση και υποστήριξη της έρευνας μέσω των ερευνητικών του εργαστηρίων, των εκδοτικών δραστηριοτήτων του Τμήματος, της διοργάνωσης διεθνών επιστημονικών συνεδρίων και της ενεργούς διάχυσης της έρευνας.

5

**Funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

**CONVERGENCE
(CONV)**

Η CONVERGENCE είναι μια ελληνική ΜΚΟ που εστιάζει στην ανάπτυξη αμερόληπτων τεχνολογικών συστημάτων και στη δημιουργία αξιόπιστων περιβαλλόντων συνεργασίας ανθρώπου-μηχανής, γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ των αναγκών διαφορετικών ενδιαφερόμενων μερών. Οι δράσεις της περιλαμβάνουν έρευνα, συμβουλευτική, στοχευμένη ανάπτυξη ικανοτήτων και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, στο πλαίσιο του οράματος για την Κοινωνία 5.0. Η προσέγγισή της καθοδηγείται από κοινωνικούς δείκτες όπως το φύλο/το βιολογικό φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το πολιτισμικό υπόβαθρο και οι αναπηρίες.

SCI-Hellas

Η SCI-Hellas (παράρτημα της Service Civil International) είναι η ελληνική ΜΚΟ-εταίρος του έργου, με έδρα την Αθήνα. Πρόκειται για μη κερδοσκοπικό οργανισμό με μακρόχρονη εμπειρία σε ζητήματα κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων, κυρίως προσφύγων, μεταναστών και αιτούντων άσυλο από αφρικανικές χώρες (συμπεριλαμβανομένων μουσουλμανικών πληθυσμών και ατόμων αφρικανικής καταγωγής). Παράλληλα, δραστηριοποιείται στην οργάνωση και ενδυνάμωση γυναικών αφρικανικής καταγωγής με στόχο την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας.

CESIE

Το CESIE είναι ένας μη κερδοσκοπικός, μη πολιτικός και μη κυβερνητικός οργανισμός με έδρα το Παλέρμιο (Ιταλία), ο οποίος δραστηριοποιείται στον τομέα της κοινωνικής ένταξης και της ενδυνάμωσης ευάλωτων ομάδων, όπως μετανάστες και πρόσφυγες, συμπεριλαμβανομένων μεταναστών από αφρικανικές χώρες. Το CESIE δεσμεύεται στην προώθηση της πολιτισμικής, κοινωνικής, εκπαιδευτικής και οικονομικής ανάπτυξης σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη μέσω της ενεργού συμμετοχής των πολιτών, της κοινωνίας των πολιτών και των θεσμών, με σταθερό σεβασμό στη διαφορετικότητα. Αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής των ευρωπαϊκών αξιών στην πράξη.

Instrategies

Η Instrategies είναι ένας οργανισμός τύπου *think & do* με έδρα τη Βαρκελώνη, εξειδικευμένος στις ευρωπαϊκές και διεθνείς υποθέσεις, με έμφαση στην κινητικότητα, τη μετανάστευση, την ένταξη και την ενσωμάτωση, στο πλαίσιο των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) και της ενσωμάτωσης της ισότητας των φύλων. Το έργο της επικεντρώνεται στην καινοτομία μέσω τόσο της γνώσης όσο και της πρακτικής εμπειρίας, καλύπτοντας τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση έργων και πολιτικών. Διαθέτει διεπιστημονική ομάδα και εκτεταμένο δίκτυο

συνεργατών, με σημαντική εμπειρία σε έργα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

---

1. Εισαγωγή

1.1. Περιγραφή και Στόχοι του Έργου

Το έργο AFROEQUALITY - «Ενδυνάμωση ατόμων αφρικανικής καταγωγής: Ρητορική μίσους, βία και ρατσισμός – Εκπαίδευση σε ψηφιακές δεξιότητες και ενεργό πολιτειακή συμμετοχή» αποσκοπεί στην ενδυνάμωση της Αφροδιασποράς, προκειμένου να διεκδικήσει την κοινωνική ένταξη και το αίσθημα του ανήκειν, μέσα από μορφές ιθαγένειας και πολιτισμού που περιλαμβάνουν:

- τον εντοπισμό, την καταγραφή και την αντιμετώπιση περιστατικών ρατσισμού και αφοφοβίας στις χώρες-εταίρους,
- την ανάπτυξη δεξιοτήτων ψηφιακής πολιτειότητας και κοινωνικής ευαισθητοποίησης, με στόχο την ενίσχυση της ενεργού πολιτειακής συμμετοχής και της τοπικής ανάπτυξης ικανοτήτων εντός των αφρικανικών κοινοτήτων στις χώρες-εταίρους,
- την ανταλλαγή πολιτισμικής γνώσης μέσω των «καθημερινών πολιτισμών της πόλης», με σκοπό την ενδυνάμωση απέναντι στην Αφοφοβία, τη ξеноφοβία, τη ρητορική μίσους και τη βία στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία,
- τη συμβολή σε μια ολιστική προσέγγιση για την εξάλειψη έμφυλων και φυλετικών στερεοτύπων, αβάσιμων αντιλήψεων φυλετικής ανωτερότητας και υποκίνησης φυλετικού μίσους.

Το έργο υλοποιείται υπό τον συντονισμό του **Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ)**, σε συνεργασία με τέσσερις (4) εταίρους σε τρεις (3) χώρες: την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία.

Μέσα από μια ευαίσθητη προς τα ζητήματα φύλου και πολυ-συμμετοχική προσέγγιση, το AFROEQUALITY φέρνει σε σύμπραξη ένα κορυφαίο δημόσιο ερευνητικό ίδρυμα στην Ελλάδα, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται ενεργά με αφροδιασπορικές κοινότητες στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, καθώς και έναν κοινωνικο-τεχνολογικό εταίρο με εξειδίκευση στην εξόρυξη δεδομένων και την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών. Στόχος είναι η διερεύνηση, η αντιμετώπιση και η ουσιαστική συμβολή στην καταπολέμηση της Αφοφοβίας και του ρατσισμού εις βάρος των Έγχρωμων Πληθυσμών, μέσω δράσεων ενδυνάμωσης στις ψηφιακές και πολιτειακές δεξιότητες.

Ως εκ τούτου, το έργο απευθύνεται άμεσα σε άτομα της Αφροδιασποράς (εφεξής αναφερόμενα και ως «ομάδα-στόχος», «πληθυσμός-στόχος», «ωφελούμενοι» ή «People of Concern»), γυναίκες και άνδρες ηλικίας 18-45 ετών, που διαμένουν στην Αθήνα, το Παλέρμο, τη Βαρκελώνη και τις ευρύτερες περιοχές τους. Το έργο παρέχει εκπαίδευση στην ενεργό πολιτειακή συμμετοχή και την πολιτισμική ευαισθητοποίηση, συμπεριλαμβανομένων εννοιών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ψηφιακών/μιντιακών δεξιοτήτων, με στόχο την ενδυνάμωση των ωφελούμενων απέναντι στον ρατσισμό, τη βία, τη ρητορική μίσους και τα συναφή εγκλήματα μίσους, μέσα από μια διαθεματική οπτική.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα έως την ολοκλήρωση του έργου περιλαμβάνουν:

- την ωφέλεια εξήντα (60) ατόμων αφρικανικής καταγωγής ανά χώρα-εταίρο (σύνολο 180 άτομα) μέσω πρακτικής εκπαίδευσης, δράσεων ενδυνάμωσης και ανάπτυξης τοπικών δεξιοτήτων,
- την αύξηση της ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού σε καθεμία από τις τρεις χώρες:
  - μέσω ηλεκτρονικής έρευνας (e-survey) που καταγράφει αντιλήψεις και στάσεις του εθνικού κοινού απέναντι στην Αφροδιασπορά (500 ερωτώμενοι ανά χώρα),
  - μέσω δράσεων προβολής του AFROEQUALITY στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης,
  - μέσω αφηγήσεων και αναρτήσεων των ωφελούμενων με τα hashtags **#MylifeinAthens**, **#MylifeinPalermo**, **#MylifeinBarcelona**,
  - μέσω της εκστρατείας ευαισθητοποίησης του έργου,
- τη συλλογή επιστημολογικά αξιόπιστων ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων στις τρεις συμμετέχουσες χώρες, όπως:
  - έρευνα με 1.500 ερωτηματολόγια σχετικά με αντιλήψεις για τη μαύρη ταυτότητα, την ένταξη, τον ρατσισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα της Αφροδιασποράς,
  - έξι (6) Ομάδες Εστίασης με 6-10 συμμετέχοντες ανά χώρα (σύνολο 36-60 άτομα), με έμφαση στις βιωματικές εμπειρίες, τη ρητορική μίσους, τον ρατσισμό και την Αφροφοβία,
  - έξι (6) Στρογγυλά Τραπέζια με 4-6 ενδιαφερόμενους φορείς ανά χώρα (σύνολο 24-36 άτομα), με στόχο τη διερεύνηση θεσμικών και κοινωνικών οπτικών για τη ξеноφοβία και τον ρατσισμό και τον εντοπισμό συνεργειών για την ενίσχυση της πολιτειακής συμμετοχής,
  - ανάλυση Τύπου και μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις τρεις χώρες, με έμφαση στην αναπαράσταση των Μαύρων πληθυσμών, τη ρητορική μίσους και τα περιστατικά βίας και ρατσισμού,
- τη δυνατότητα, για πρώτη φορά, ωφελούμενων, φορέων και του γενικού κοινού να αντλήσουν γνώση από τις βιωμένες εμπειρίες, το πολιτισμικό υπόβαθρο και τις πολιτισμικές ιστορίες των αφροδιασπορικών κοινοτήτων,
- τη διασφάλιση βιωσιμότητας και προστιθέμενης αξίας μέσω της ανάπτυξης μιας παιγνιώδους Εφαρμογής Ενδυνάμωσης, η οποία απευθύνεται σε διαφορετικές ομάδες πολιτών (τουλάχιστον 60 χρήστες ανά χώρα, σύνολο 180) και στοχεύει τόσο στην ενημέρωση όσο και στην ενδυνάμωση προς μια πιο συμπεριληπτική κατανόηση της διαφορετικότητας που απορρέει από το χρώμα.

Το έργο οργανώνεται σε τέσσερα (4) Πακέτα Εργασίας:

- **WP1: Διαχείριση και Συντονισμός του Έργου**, το οποίο περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που αφορούν στην ορθή και αποτελεσματική υλοποίηση, παρακολούθηση και διαχείριση του έργου, τις εσωτερικές διαδικασίες και την επικοινωνία της σύμπραξης, καθώς και την αξιολόγηση του έργου.
- **WP2: Ανάπτυξη Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση του ρατσισμού μέσω της ενεργού πολιτειακής συμμετοχής ατόμων αφρικανικής καταγωγής**, το οποίο περιλαμβάνει όλες τις ερευνητικές δραστηριότητες που οδηγούν στη διαμόρφωση του Σχεδίου Δράσης, με στόχο την αντιμετώπιση του ρατσισμού και την προώθηση πρακτικών ενεργού συμμετοχής της Αφροδιασποράς.
- **WP3: Ενίσχυση δράσεων ενεργού πολιτειακής συμμετοχής για άτομα αφρικανικής καταγωγής**, το οποίο περιλαμβάνει δράσεις ενδυνάμωσης που ωφελούν 180 άτομα της Αφροδιασποράς μέσω εργαστηρίων, στους άξονες της πολιτισμικής ταυτότητας, της διαπολιτισμικότητας και των εναλλακτικών αφηγήσεων.
- **WP4: Πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της αφοφοβίας, της ξενοφοβίας και της ρητορικής μίσους**, με έμφαση στη μετατροπή των αποτελεσμάτων του έργου σε τεκμηριωμένες προτάσεις πολιτικής και εκπαιδευτικό πολιτισμικό περιεχόμενο (Εφαρμογή Ενδυνάμωσης), καθώς και στη διάχυση αυτών.

1.2. Οντολογική Δήλωση της Σύμπραξης AFROEQUALITY

Η παρούσα έκθεση αποτελεί το πρώτο δημόσιο παραδοτέο του έργου **AFROEQUALITY**, ενός διακρατικού έργου που υλοποιείται σε τρεις χώρες και στοχεύει στην αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ρητορικής μίσους και της Αφοφοβίας στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, μέσω ερευνητικών και ενδυναμωτικών δράσεων σε στενή συνεργασία με τις αφροδιασπορικές κοινότητες και στις τρεις χώρες.

Ωστόσο, το AFROEQUALITY δεν αποτελεί απλώς ένα έργο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που περιορίζεται στον εντοπισμό των αναγκών ατόμων που στοχοποιούνται λόγω του χρώματος, της εθνότητας ή της θρησκείας τους (καθώς και συναφών κοινωνικών και πολιτισμικών κατηγοριών, όπως το φύλο και η σεξουαλικότητα). Ούτε πρόκειται απλώς για ένα έργο που αποσκοπεί στον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων, όπου τα μέλη της Αφροδιασποράς συμμετέχουν ως ωφελούμενοι κατευθυνόμενης πληροφόρησης σχετικά με την ιθαγένεια και τη συμμετοχή στα κοινά. Αντιθέτως, το έργο υιοθετεί ρητά μια αποαποικιακή προσέγγιση, αναγνωρίζοντας τις αφροδιασπορικές κοινότητες ως φορείς λόγου, γνώσης και πολιτισμού, με ενεργό ρόλο σε όλα τα στάδια σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης του έργου.

Παράλληλα, το AFROEQUALITY επιδιώκει την εγκαθίδρυση ενός ουσιαστικού και διαρκούς διαλόγου με μέλη της Αφροδιασποράς στην Ιταλία, την Ελλάδα και την Ισπανία, καθώς και τη διασφάλιση ότι οι σημαίνοντες δείκτες του χρώματος, της φυλής, της εθνότητας και της θρησκείας -οι οποίοι βρίσκονται στο επίκεντρο τόσο του συστημικού όσο και του καθημερινού ρατσισμού και της ρητορικής μίσους- παραμένουν σταθερά στο επίκεντρο του δημόσιου λόγου και των πολιτικών ατζεντών. Προς αυτή την κατεύθυνση, το έργο AFROEQUALITY εξελίσσεται μέσα από τη συνεχή αναθεώρηση της ορολογίας που

χρησιμοποιείται στα ερευνητικά εργαλεία και τα παραδοτέα του, καθώς και μέσω της ενεργού εμπλοκής ολόενα και περισσότερων μελών των εθνικών αφροδιασπορικών κοινοτήτων σε καίριους ρόλους, όπως τα Συμβουλευτικά Όργανα και οι δράσεις ενδυνάμωσης.

Για τον λόγο αυτό, η σύμπραξη AFROEQUALITY κρίνει σκόπιμο να αποτυπώσει τις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την υλοποίηση του έργου, ως αποτέλεσμα του συνεχούς κριτικού στοχασμού και της ανατροφοδότησης από μέλη της Αφροδιασποράς και στις τρεις χώρες, τα οποία συμμετείχαν στις ερευνητικές δραστηριότητες του έργου και στα Εθνικά Συμβουλευτικά Όργανα, καθώς και από τον συστηματικό διάλογο και τη δικτύωση των εταίρων με κομβικές προσωπικότητες της Αφροδιασποράς σε διακρατικό επίπεδο (όπως ακτιβιστές, εκπροσώπους κοινοτήτων, στελέχη ΜΚΟ, πολιτικούς, δημόσια πρόσωπα και καλλιτέχνες):

- Αντί της συγκρότησης ενός ενιαίου Συμβουλευτικού Οργάνου, η σύμπραξη αποφάσισε ήδη από τα αρχικά στάδια του έργου τη δημιουργία τριών (3) **Εθνικών Συμβουλευτικών Οργάνων**, τα οποία ανταποκρίνονται στις ιδιαιτερότητες κάθε εθνικού πλαισίου, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τον καθοριστικό ρόλο των μελών που δεν μιλούν άλλη γλώσσα πέραν της εθνικής τους. Η επιλογή αυτή οδήγησε στη συγκρότηση μικρότερων και πιο ευέλικτων οργάνων, τα οποία παρακολουθούν συστηματικά τη φύση και την εξέλιξη του έργου και παρέχουν στοχευμένη, πλαισιωμένη και ουσιαστική ανατροφοδότηση.
- Τα Εθνικά Συμβουλευτικά Όργανα περιλαμβάνουν τουλάχιστον δύο (2) μέλη της Αφροδιασποράς ανά χώρα. Καθώς το έργο εξελισσόταν, άτομα που συμμετείχαν στις ερευνητικές δραστηριότητες (όπως τα Στρογγυλά Τραπέζια) προσκλήθηκαν να ενταχθούν στα Εθνικά Συμβουλευτικά Όργανα (π.χ. στην Ελλάδα). Ως αποτέλεσμα, τα όργανα αυτά -τα οποία συνεδριάζουν δύο (2) φορές ετησίως με τις εθνικές ομάδες του έργου- διευρύνθηκαν (διατηρώντας την ευελιξία τους) και περιλαμβάνουν πλέον περισσότερα μέλη από τις αφροδιασπορικές κοινότητες κάθε χώρας, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός πιο εκτεταμένου και συμπεριληπτικού **Δικτύου AFROEQUALITY**.
- Καθ' όλη τη διάρκεια του έργου, οι ομάδες του AFROEQUALITY πραγματοποιούν τακτικές συναντήσεις με εκπροσώπους κοινοτήτων και εξέχουσες προσωπικότητες της Αφροδιασποράς, ενώ συμμετέχουν σε φόρουμ, χώρους διαλόγου και πολιτισμικής έκφρασης, με στόχο τη διάχυση των στόχων του έργου και την ανάδειξη της ανάγκης για έναν εποικοδομητικό και αναστοχαστικό διάλογο μεταξύ αφροδιασπορικών κοινοτήτων και εθνικών φορέων.
- Στα αρχικά στάδια του έργου, το AFROEQUALITY χρησιμοποίησε τον όρο «άτομα αφρικανικής καταγωγής» (*People of African descent*) για να συμπεριλάβει όλους τους πληθυσμούς αφρικανικής προέλευσης στις χώρες-εταίρους. Ωστόσο, μετά την ενσωμάτωση της ανατροφοδότησης από συμμετέχοντες σε Ομάδες Εστίασης και Στρογγυλά Τραπέζια, καθώς και από τα Εθνικά Συμβουλευτικά Όργανα, η σύμπραξη αποφάσισε τη σταδιακή υιοθέτηση των όρων «**Αφροδιασπορά**» και «**αφρικανική διασπορά**». Ειδικότερα, για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της ηλεκτρονικής έρευνας (e-survey), οι όροι που υιοθετήθηκαν περιλαμβάνουν: *AfroSpanish* (αντίστοιχα *AfroGreek* και *AfroItalian*), *Afrodescendants* και «Έλληνες (Ισπανοί ή Ιταλοί) αφρικανικής καταγωγής». Οι όροι αυτοί, σύμφωνα με τη σύμπραξη,

αντανακλούν μια πιο συμπεριληπτική και δίκαιη προσέγγιση προς τα μέλη των αφροδιασπορικών κοινοτήτων, των οποίων το καθεστώς ιθαγένειας, εθνότητας και φυλετικής ταυτότητας ενδέχεται να διαφέρει.

- Από τον Απρίλιο του 2025 και εφεξής, όλα τα παραδοτέα του έργου AFROEQUALITY, καθώς και κάθε συναφές υλικό, ευθυγραμμίζονται σταδιακά με την αναθεωρημένη ορολογία που περιγράφεται ανωτέρω, ώστε η μετατόπιση της σύμπραξης προς πιο συμπεριληπτικούς και δίκαιους όρους να αποτυπώνεται έμπρακτα στις δραστηριότητες, τον αντίκτυπο και την προστιθέμενη αξία του έργου.

Η σκοπιμότητα της παρούσας οντολογικής δήλωσης στο συγκεκριμένο σημείο της Έκθεσης έγκειται στην ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο το έργο AFROEQUALITY εξελίσσεται ως μια **δυναμική πλατφόρμα διαλόγου** μεταξύ αφροδιασπορικών κοινοτήτων και συζητήσεων προσανατολισμένους στη χάραξη πολιτικής και στην έρευνα στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Παράλληλα, λειτουργεί ως πλατφόρμα που ενθαρρύνει την ανάδειξη συχνά αόρατων ή αποσιωπημένων πτυχών των αφροδιασπορικών ταυτοτήτων, πολιτισμών και προκλήσεων στις εν λόγω χώρες. Ένας τέτοιος διάλογος παρατείνει και ενισχύει τη δημόσια και πολιτική εστίαση σε ζητήματα φυλής και ρατσισμού στη συγκεκριμένη ιστορική, κοινωνική και πολιτική συγκυρία, όπου οι αλληλοεπικαλυπτόμενες συνθήκες Αφροφοβίας, ισλαμοφοβίας, χρωματικών και θρησκευτικών στερεοτύπων διαπερνούν τον κοινωνικό και πολιτικό ιστό των δημοκρατικών κοινωνιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.3. Επισκόπηση – Το πλαίσιο του WP2 και το εύρος της παρούσας έκθεσης

Το πλαίσιο των ερευνητικών δραστηριοτήτων του WP2

Το Πακέτο Εργασίας 2 (WP2) του έργου **AFROEQUALITY** στοχεύει στην παροχή μιας ολοκληρωμένης επισκόπησης του τρόπου με τον οποίο οι αφροδιασπορικές κοινότητες στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία αναπαρίστανται στον δημόσιο λόγο, στα μέσα ενημέρωσης και στις πολιτικές και θεσμικές αφηγήσεις. Παράλληλα, το WP2 προσφέρει τεκμηριωμένη γνώση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα ίδια τα μέλη της Αφροδιασποράς στις τρεις χώρες στοχάζονται ζητήματα μαύρης ταυτότητας, ιθαγένειας, αφροφοβίας, ρατσισμού και ρητορικής μίσους.

Συνοπτικά, το Πακέτο Εργασίας 2 υιοθέτησε μια μικτή ερευνητική μεθοδολογία, με στόχο να:

1. διερευνήσει αντιλήψεις και αναπαραστάσεις ατόμων αφρικανικής καταγωγής στη δημόσια σφαίρα στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία,
2. χαρτογραφήσει περιστατικά ξеноφοβίας, αφροφοβίας και ρατσισμού σε τοπικό επίπεδο,
3. αποτυπώσει τις ανάγκες της Αφροδιασποράς σε σχέση με τη συμμετοχή και τη συμπερίληψη στις τοπικές κοινωνίες, καθώς και τους τρόπους εμπλοκής και αλληλεπίδρασης με τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής,
4. εντοπίσει βέλτιστες πρακτικές που προάγουν την ενεργό πολιτειακή συμμετοχή των αφροδιασπορικών κοινοτήτων στις κοινωνίες υποδοχής.

Για τον σκοπό αυτό, σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν οι ακόλουθες δραστηριότητες σε όλες τις χώρες-εταίρους:

• T2.1 Βιβλιογραφική έρευνα (Desk research)

Πραγματοποιήθηκε συλλογή και ανάλυση στοιχείων σχετικά με ρατσιστικά περιστατικά εις βάρος μελών της Αφροδιασποράς, καθώς και εντοπισμός βέλτιστων πρακτικών στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιταλία. Η δραστηριότητα επικεντρώθηκε στη μελέτη ερευνητικών και πολιτικών κειμένων που αφορούν στις αναπαραστάσεις της Αφροδιασποράς, καθώς και τη συγκρότηση της μαύρης ταυτότητας και των μαύρων πολιτισμών στις τρεις χώρες.

Η έρευνα περιλάμβανε ακαδημαϊκή και πολιτική βιβλιογραφία και οδήγησε στην εκπόνηση τριών (3) εθνικών εκθέσεων και μίας (1) συγκριτικής διακρατικής έκθεσης. Τα παραδοτέα αυτά συνέβαλαν:

α) στη χαρτογράφηση της υφιστάμενης γνώσης και τον εντοπισμό ερευνητικών και πολιτικών κενών, και

β) στον εντοπισμό τουλάχιστον τριών (3) βέλτιστων πρακτικών ανά χώρα που αφορούν την ενεργό πολιτειακή συμμετοχή, την πρόληψη του ρατσισμού και την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους.

Η Συγκριτική Έκθεση παρείχε συνολική αποτύπωση του τρόπου με τον οποίο συγκροτείται η Αφροδιασπορά στις τρεις πολιτισμικές πραγματικότητες, καθώς και διακρατική σύγκριση ερευνητικών και πολιτικών ζητημάτων. Παράλληλα, κατέγραψε περιστατικά ρατσισμού και ανέδειξε βέλτιστες πρακτικές σε εθνικό και διεθνές επίπεδο για την αντιμετώπισή τους.

• T2.2 Ηλεκτρονική έρευνα (e-survey) στο γενικό κοινό

Και οι τρεις συμμετέχουσες χώρες (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία) σχεδίασαν και υλοποίησαν ηλεκτρονική έρευνα με στόχο τη χαρτογράφηση σύγχρονων στάσεων και αντιλήψεων απέναντι στην Αφροδιασπορά. Μέσω της έρευνας αυτής συλλέχθηκαν δεδομένα σχετικά με τις κοινωνικές αναπαραστάσεις, τα στερεότυπα και πιθανές ξενοφοβικές ή αφοροφοβικές αντιλήψεις του γενικού πληθυσμού.

Το ΕΚΠΑ ανέπτυξε ένα διαδικτυακό ερωτηματολόγιο δεκαοκτώ (18) ερωτήσεων -δεκατριών (13) κλειστού τύπου και πέντε (5) ανοιχτού τύπου- οργανωμένων σε τέσσερις (4) θεματικές ενότητες:

α) κατανάλωση ειδήσεων και μέσων κοινωνικής δικτύωσης,

β) γνώση για άτομα αφρικανικής καταγωγής,

γ) ζητήματα διακρίσεων και,

δ) δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων.

Η έρευνα οδήγησε στην παραγωγή τριών (3) Εθνικών Εκθέσεων και μίας (1) Συγκριτικής Διακρατικής Έκθεσης (D2.5). Το ερωτηματολόγιο αναπτύχθηκε από το ΕΚΠΑ με τη συμβολή των CESIE και Instrategies, πιλοτικά δοκιμάστηκε από όλους τους εταίρους και διανεμήθηκε ευρέως μέσω των δικτύων τους.

• T2.3 Ομάδες Εστίασης με μέλη της Αφροδιασποράς

Για τη διερεύνηση των βιωματικών εμπειριών ατόμων αφρικανικής καταγωγής, πραγματοποιήθηκαν δύο (2) Ομάδες Εστίασης ανά χώρα (6-10 συμμετέχοντες ανά ομάδα), με διασφάλιση ισομερούς εκπροσώπησης των φύλων. Οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν από τοπικές αφροδιασπορικές κοινότητες μέσω των δικτύων των εταίρων.

Το ΕΚΠΑ, ως συντονιστής του WP2, ανέπτυξε Οδηγό Ομάδων Εστίασης με ερωτήσεις, οδηγίες και προτάσεις. Στόχος ήταν η αποτύπωση προσωπικών εμπειριών μαύρης ταυτότητας, ζητημάτων αφοφοβίας, ρατσισμού, βίας και διαθεματικών διακρίσεων, καθώς και η διερεύνηση της διάθεσης συμμετοχής σε τοπικές διαδικασίες και δράσεις θεσμών και οργανισμών. Τα δεδομένα αξιοποιούνται για τον σχεδιασμό των δράσεων ενδυνάμωσης, των προτάσεων πολιτικής και του περιεχομένου της Εφαρμογής Ενδυνάμωσης.

• T2.4 Στρογγυλά Τραπέζια με βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς

Για την ενεργή εμπλοκή θεσμικών και κοινωνικών φορέων, διοργανώθηκαν δύο (2) Στρογγυλά Τραπέζια ανά χώρα, με 4-6 συμμετέχοντες από την ακαδημαϊκή κοινότητα και με οργανισμούς υπεύθυνους για την χάραξη πολιτικής και την Κοινωνία των Πολιτών. Στόχος ήταν η εις βάθος κατανόηση της ξеноφοβίας και του ρατσισμού κατά της Αφροδιασποράς και η συγκρότηση ενός άτυπου Δικτύου AFROEQUALITY.

• T2.5 Ανάλυση διαδικτυακού Τύπου και Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διαδικτυακού Τύπου και Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης και στις τρεις χώρες, με στόχο την καταγραφή αναπαραστάσεων της μαύρης ταυτότητας και τον εντοπισμό περιστατικών ρητορικής μίσους, λεκτικής βίας και ρατσισμού. Η δραστηριότητα υλοποιήθηκε με την τεχνική υποστήριξη της CONVERGENCE και σε πλήρη συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ (GDPR).

• T2.6 Ανάπτυξη του Σχεδίου Δράσης

Με βάση τα δεδομένα των ανωτέρω δραστηριοτήτων, αναπτύχθηκε το Σχέδιο Δράσης του έργου, το οποίο:

- α) εντοπίζει τρόπους εκδήλωσης διακρίσεων, ρητορικής μίσους και αφοφοβικών συμπεριφορών,
  - β) περιγράφει μέσα ενδυνάμωσης μέσω στοχευμένων δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων (WP3),
  - γ) διαμορφώνει τυποποιημένες διαδικασίες (SOPs) για τη συνδιαμόρφωση προτάσεων πολιτικής από μέλη της Αφροδιασποράς και,
  - δ) αποτυπώνει το εύρος και τον σχεδιασμό της Εφαρμογής Ενδυνάμωσης.
-

Εύρος της παρούσας έκθεσης

Η παρούσα έκθεση (D2.2) εστιάζει:

- α) στον εντοπισμό των τρόπων εκδήλωσης διακρίσεων, ρητορικής μίσους και αφοφοβικών συμπεριφορών,
- β) στη λεπτομερή περιγραφή των μέσων ενδυνάμωσης μέσω στοχευμένων δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων,
- γ) στη διαμόρφωση διαδικασιών (SOPs) που επιτρέπουν την ουσιαστική συμμετοχή των αφοροδιασπορικών κοινοτήτων στη χάραξη πολιτικής,
- δ) στον καθορισμό του εύρους, του σχεδιασμού και της αναμενόμενης υλοποίησης της Εφαρμογής Ενδυνάμωσης.

Η έκθεση δομείται ως εξής:

- **Ενότητα 2:** Αναγνώριση των κοινωνικών πραγματικοτήτων στη ζωή της Αφοροδιασποράς -εννοιολογικό πλαίσιο και ευρήματα από την εμπειρική έρευνα.
- **Ενότητα 3:** Ο οδικός χάρτης του έργου -ενίσχυση δράσεων ενεργού πολιτειακής συμμετοχής.
- **Ενότητα 4:** Συνεργασία με την Αφοροδιασπορά για αποτελεσματική χάραξη πολιτικής -προτάσεις πολιτικής.
- **Ενότητα 5:** «**Η Εφαρμογή Ενδυνάμωσης**» - ένα παιγνιώδες εργαλείο καθημερινής χρήσης για την παρακολούθηση περιστατικών και την ευαισθητοποίηση.

2. Αναγνώριση των κοινωνικών πραγματικοτήτων στη ζωή της Αφοροδιασποράς:

Το εννοιολογικό πλαίσιο του έργου και ευρήματα από την εμπειρική έρευνα στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία**

2.1. Εντοπισμός αναγκών μέσω ολοκληρωμένης έρευνας - Ερευνητική Μεθοδολογία

Μία από τις βασικές προτεραιότητες του έργου **AFROEQUALITY** υπήρξε η ανάπτυξη ενός συνόλου ολοκληρωμένων ερευνητικών δραστηριοτήτων, με στόχο τη συλλογή και ανάλυση γνώσης σχετικά με:

- α) τον υφιστάμενο πολιτικό και θεσμικό λόγο, τις πρωτοβουλίες και τις βέλτιστες πρακτικές σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο,
- β) τις στάσεις και αντιλήψεις των κοινωνιών υποδοχής απέναντι στην Αφοροδιασπορά, στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία,
- γ) τις εμπειρίες των αφοροδιασπορικών κοινοτήτων, καθώς και τη γνώση ειδικών και εκπροσώπων της Αφοροδιασποράς σε ζητήματα ρατσισμού, αφοροβίας, ιθαγένειας και κοινωνικής ένταξης, και
- δ) τους τρόπους με τους οποίους τα μέσα ενημέρωσης και ο διαδικτυακός λόγος συγκροτούν τη φυλή και την αφοροδιασπορική ταυτότητα και στις τρεις χώρες.

Οι εθνικές ομάδες του έργου παρήγαγαν εθνικές εκθέσεις βιβλιογραφικής έρευνας (desk research), στις οποίες εξετάστηκαν μελέτες και έγγραφα που αφορούν στις αναπαραστάσεις της Αφροδιασποράς στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, καθώς και στη συγκρότηση της μαύρης ταυτότητας και των μαύρων πολιτισμών σε επίπεδο πολιτικής και ακαδημαϊκού λόγου. Οι εθνικές αυτές εκθέσεις τροφοδότησαν τη Συγκριτική Έκθεση Βιβλιογραφικής Έρευνας (M7) (Mastora et al., 2024), η οποία παρείχε μια συνοπτική αλλά κριτική αποτίμηση του τρόπου με τον οποίο η Αφροδιασπορά νοηματοδοτείται στον εθνικό πολιτικό λόγο και στη νομοθεσία, καθώς και των μορφών που λαμβάνει ο συστημικός ρατσισμός, δημιουργώντας εμπόδια στην κοινωνική ένταξη των αφροδιασπορικών πληθυσμών. Παράλληλα, η συγκριτική έκθεση προσέφερε διακρατική σύγκριση αναδυόμενων ζητημάτων στην έρευνα και τη χάραξη πολιτικής, καθώς και έναν κατάλογο μεταβιβάσιμων βέλτιστων πρακτικών, οι οποίες δύνανται να ενημερώσουν τον σχεδιασμό των δράσεων του WP3.

Σε ό,τι αφορά στην εμπειρική έρευνα, οι εθνικές ομάδες σχεδίασαν και υλοποίησαν ποιοτικές ερευνητικές δραστηριότητες μέσω Ομάδων Εστίασης και Στρογγυλών Τραπεζιών, με στόχο τη συλλογή γνώσης, εμπειριών και πληροφοριών σχετικά με την αφοφοβία, τον ρατσισμό και τη ρητορική μίσους, αλλά και τη διερεύνηση τρόπων ενίσχυσης της ορατότητας των αφρικανικών και μικτών πολιτισμών, παραδόσεων, συστημάτων αξιών και θρησκειών.

Στο πλαίσιο αυτό, κάθε εθνική ομάδα πραγματοποίησε δύο (2) Ομάδες Εστίασης με μέλη της Αφροδιασποράς, τα οποία επιλέχθηκαν από τοπικές αφροδιασπορικές κοινότητες μέσω των δικτύων των εταίρων. Οι συμμετέχοντες κατέθεσαν βιωματικές εμπειρίες μαύρης ταυτότητας σε κάθε χώρα (συμπεριλαμβανομένων εμπειριών αφοφοβίας, ρατσισμού, βίας και διαθεματικών διακρίσεων με βάση το φύλο και άλλους άξονες), ενώ παράλληλα συζητήσαν κριτικά τη στάση τους απέναντι στη συμμετοχή σε τοπικές δράσεις και διαδικασίες που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από διαφορετικούς φορείς (όπως τοπικές ΜΚΟ, Δήμοι και Πανεπιστήμια).

Η σύμπραξη διασφάλισε ισορροπημένη συμμετοχή ως προς το φύλο, την ηλικία και την εθνοτική καταγωγή, προκειμένου να συλλεχθούν ποικίλες εμπειρίες και οπτικές από διαφορετικές αφροδιασπορικές κοινότητες. Συνολικά, είκοσι-έξι (26) μέλη της Αφροδιασποράς συμμετείχαν στις Ομάδες Εστίασης και στις τρεις χώρες: δεκατέσσερις (14) γυναίκες και δώδεκα (12) άνδρες, έξι (6) νεαρά άτομα ηλικίας 17-21 ετών, έξι (6) άτομα ηλικίας 25-40 ετών, έξι (6) άτομα ηλικίας 44-55 ετών και οκτώ (8) άτομα που δεν επιθυμούσαν να δηλώσουν την ηλικία τους. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων προερχόταν από τη Νιγηρία, την Τανζανία και το Μάλι, ενώ οι υπόλοιποι από τη Γκάνα (και την Ελλάδα), τη Γουινέα, την Ακτή Ελεφαντοστού, τη Γκάμπια (και την Ισπανία), το Μαρόκο, το Τόγκο και την Μπουρκίνα Φάσο.

Η δεύτερη ποιοτική ερευνητική δραστηριότητα περιλάμβανε τη διοργάνωση δύο (2) Στρογγυλών Τραπεζιών ανά χώρα, με τη συμμετοχή βασικών ενδιαφερόμενων φορέων που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των προκαταλήψεων εις βάρος ατόμων αφρικανικής καταγωγής. Οι συμμετέχοντες προέρχονταν από την ακαδημαϊκή κοινότητα, από οργανισμούς υπεύθυνους για την χάραξη πολιτικής και την Κοινωνία των Πολιτών και επιλέχθηκαν με τη συνδρομή των συνεργαζόμενων εταίρων. Οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν σε ζητήματα κοινωνικής ένταξης, καθημερινού, θεσμικού και συστημικού ρατσισμού, καθώς και στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικών. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη συμμετοχή εκπροσώπων της Αφροδιασποράς, συμπεριλαμβανομένων και δημόσιων προσώπων. Συνολικά, δεκαεννιά (19) συμμετέχοντες συνέβαλαν στα Στρογγυλά Τραπέζια:

15

δύο (2) από τον ακαδημαϊκό χώρο, δύο (2) από δημόσιους θεσμούς, τρεις (3) από ενώσεις μεταναστών, έντεκα (11) από οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και ένα (1) δημόσιο πρόσωπο.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του έργου AFROEQUALITY, όλοι οι συμμετέχοντες στις ποιοτικές ερευνητικές δραστηριότητες, καθώς και τα μέλη των Εθνικών Συμβουλευτικών Οργάνων, συγκροτούν το **Άτυπο Δίκτυο AFROEQUALITY**, λειτουργώντας ως εσωτερικοί αξιολογητές και σημεία αναφοράς για τις δράσεις του έργου.

Οι ποσοτικές ερευνητικές δραστηριότητες περιλάμβαναν δύο άξονες:

α) την ηλεκτρονική έρευνα (e-survey) για τη χαρτογράφηση των στάσεων των κοινωνιών υποδοχής απέναντι στην Αφροδιασπορά και,

β) την ανάλυση του Τύπου και του διαδικτυακού λόγου σε σχέση με ζητήματα φυλής.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε με ποιοτικο-ποσοτική προσέγγιση, ενσωματώνοντας τόσο ανοιχτές όσο και κλειστές ερωτήσεις, γεγονός που οδήγησε στη συλλογή πλούσιων δεδομένων ποσοτικού και ποιοτικού χαρακτήρα. Ωστόσο, οι εθνικές ομάδες αντιμετώπισαν σημαντικές δυσκολίες στη συλλογή απαντήσεων, οι οποίες αποδόθηκαν κυρίως:

i) στην «κόπωση από έρευνες» (*survey fatigue*),

ii) στον περιορισμένο ψηφιακό εγγραμματισμό ή την περιορισμένη πρόσβαση ατόμων άνω των 65 ετών στις πλατφόρμες διανομής και,

iii) στη γενικότερη δυσκολία χρήσης διαδικτυακών εργαλείων.

Η ηλεκτρονική έρευνα συγκέντρωσε συνολικά τετρακόσιες δεκαέξι (416) απαντήσεις στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Παρήχθησαν τρεις (3) Εθνικές Εκθέσεις, καθώς και μία (1) Συγκριτική Διακρατική Έκθεση που παρείχε συνολική αποτύπωση των δεδομένων.

Η δεύτερη ποσοτικά προσανατολισμένη δραστηριότητα αφορούσε στην ανάλυση του Τύπου και του διαδικτυακού λόγου, με στόχο τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την αναπαράσταση των Μαύρων πληθυσμών, με έμφαση στη ρητορική μίσους και στα περιστατικά βίας και ρατσισμού. Τα δεδομένα αντλήθηκαν κυρίως από δημόσια διαθέσιμα σύνολα δεδομένων (ιδίως από το Twitter), στα οποία εφαρμόστηκαν τεχνικές ανάλυσης συναισθήματος και ανίχνευσης ρητορικής μίσους μέσω τεχνητής νοημοσύνης. Η σύμπραξη αναγνωρίζει τους περιορισμούς της μεθόδου αυτής, όπως η αδυναμία πλήρους πολιτισμικής και γεωγραφικής εξειδίκευσης, καθώς και οι δυσκολίες εντοπισμού ειρωνείας, πολιτισμικών αποχρώσεων και έμμεσων ή δομικών μορφών ρατσισμού. Παρ' όλα αυτά, η ανάλυση παρείχε χρήσιμες ενδείξεις για τη διαθεσιμότητα και τον γενικό «τόνο» του δημόσιου διαδικτυακού λόγου, συμπληρώνοντας τα ευρήματα της ανάλυσης του Τύπου.

Η εφαρμογή μικτών μεθοδολογιών για την αποτύπωση των δημόσιων αναπαραστάσεων της Αφροδιασποράς, των τάσεων στον πολιτικό και νομικό λόγο, καθώς και των βιωμένων εμπειριών των αφροδιασπορικών κοινοτήτων στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, παρήγαγε πλούσια δεδομένα και γνώση, τα οποία καθοδηγούν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων ενδυνάμωσης και των συνεργατικών εργαλείων του έργου. Στην επόμενη ενότητα συνοψίζονται οι βασικές ανάγκες που εντοπίστηκαν μέσω των ερευνητικών δραστηριοτήτων για την ενδυνάμωση της Αφροδιασποράς στις χώρες-εταίρους του έργου.

2.2. Προσδιορισμένες ανάγκες για την ενδυνάμωση της Αφροδιασποράς στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Η παρούσα ενότητα συνοψίζει τα ευρήματα των προαναφερθεισών ερευνητικών δραστηριοτήτων, με στόχο τη διαμόρφωση ενός πλαισίου κατανόησης εντός του οποίου προσδιορίζονται οι βασικές ανάγκες για την ενδυνάμωση της Αφροδιασποράς στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Όπως αναλύεται εκτενώς στο Παραδοτέο D2.1, **Integrated Afroequality Report** (Tsaliki et al., 2025), το έργο AFROEQUALITY και οι επιμέρους δράσεις του εδράζονται σε:

- α) γνώση προσανατολισμένη στη χάραξη πολιτικής, η οποία αντλείται από εθνικές και συγκριτικές αναλύσεις στις τρεις χώρες,
- β) ευρήματα σχετικά με την κοινωνική συγκρότηση της Αφροδιασποράς, όπως αυτή αποτυπώνεται στις στάσεις και αντιλήψεις των κοινωνιών υποδοχής, και
- γ) τις βιωμένες εμπειρίες των ίδιων των αφροδιασπορικών κοινοτήτων.

Τα παραπάνω σύνολα γνώσης αναδεικνύουν την ανάγκη υιοθέτησης μιας διασπορικής οπτικής (*diasporic thinking*) σε έργα ευρωπαϊκής παρέμβασης, όπως το AFROEQUALITY, τα οποία καλούνται να διαμορφώσουν και να ενισχύσουν χώρους συλλογικής δράσης, συνεργασίας και ενδυνάμωσης για την Αφροδιασπορά και τους πολιτισμούς της.

Η γνώση που προκύπτει από την ανάλυση πολιτικών και θεσμικών πλαισίων (α) επιβεβαιώνει την ύπαρξη πολλαπλών και διαρθρωτικών προκλήσεων για την κοινωνική και πολιτισμική ένταξη της Αφροδιασποράς στην Ιταλία, την Ελλάδα και την Ισπανία. Ο συστημικός θεσμικός ρατσισμός, ο οποίος εκδηλώνεται με ποικίλες μορφές (ρητές, άρρητες, συγκαλυμμένες ή «κανονικοποιημένες»), βασίζεται πρωτίστως στις διακρίσεις λόγω χρώματος και συμβάλλει σε σοβαρά εμπόδια στην απασχόληση, στην κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική αορατότητα, καθώς και σε πρακτικές αποκλεισμού (*shadowbanning*). Οι δυσκολίες απόκτησης ιθαγένειας και ο συστημικός ρατσισμός ενισχύουν τις καθημερινές εμπειρίες αφοροφίας και διακρίσεων, οδηγώντας σε περαιτέρω περιθωριοποίηση των Μαύρων κοινοτήτων και σε περιορισμένη πρόσβαση σε στέγαση, υγειονομική περίθαλψη και εκπαίδευση.

Πέραν των καθημερινών αυτών εμπειριών, τα κενά στη νομοθεσία και τη χάραξη πολιτικής -όπως χαλαρές, αναποτελεσματικές ή ακόμη και εχθρικές πολιτικές ένταξης- μεταφράζονται σε διαρκείς δυσκολίες στην καθημερινή ζωή της Αφροδιασποράς. Επιπλέον, η έλλειψη συστηματικών δεδομένων για την Αφροδιασπορά (με εξαίρεση την Ισπανία), ιδίως σε τομείς όπως η απασχόληση, η στέγαση, η υγεία, οι κοινωνικές σχέσεις και τα περιστατικά ρατσισμού, δυσχεραίνει τη διαμόρφωση συνεκτικών και βιώσιμων Σχεδίων Δράσης και στρατηγικών κοινωνικής ένταξης, ενώ παράλληλα αποθαρρύνει τα θύματα ρατσισμού από το να καταγγείλουν τις εμπειρίες τους. Σε αυτά προστίθεται μια διάχυτη κουλτούρα φόβου για την καταγγελία εγκλημάτων μίσους και διακρίσεων σε χώρους εργασίας, υπηρεσίες υγείας, δημόσιους χώρους, αστυνομικά τμήματα και δημόσια διοίκηση.

Το έργο AFROEQUALITY αναγνωρίζει ότι οι παραπάνω παράγοντες και οι βιωμένες εμπειρίες θεσμικής αορατότητας και ρατσισμού συνυπάρχουν και λειτουργούν αλληλοενισχυτικά, επηρεάζοντας καθοριστικά την κοινωνική και πολιτισμική ένταξη της Αφροδιασποράς. Ως εκ τούτου, η σύμπραξη στοχεύει στη δημιουργία ενός χώρου συνεργατικών δράσεων, όπου οι προκλήσεις αυτές και τα κενά στη χάραξη πολιτικής

αντιμετωπίζονται ως δομικοί παράγοντες που παράγουν ένα δυσλειτουργικό πλαίσιο κοινωνικής ένταξης, με δυσανάλογο αντίκτυπο στις αφοροδιασπορικές κοινότητες.

Σε επίπεδο δημόσιων αντιλήψεων (β), τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι η Μαύρη ταυτότητα παραμένει σε μεγάλο βαθμό αόρατη στον κυρίαρχο μιντιακό λόγο. Όταν καθίσταται ορατή, αυτό συμβαίνει κυρίως μέσω «εισαγόμενων» αναπαραστάσεων, καθώς οι περισσότερες Μαύρες φιγούρες στα μέσα ενημέρωσης και στο διαδίκτυο προέρχονται από ξένες παραγωγές ή αφορούν παγκόσμιους influencers και διασημότητες. Εδραιωμένες αφηγήσεις για τη φυλή, το χρώμα και ειδικότερα την Αφροδιασπορά κυκλοφορούν στον ειδησεογραφικό λόγο και την ποπ κουλτούρα, ενώ ακόμη και μορφές «ευγενικού» ρατσισμού ή συγκαλυμμένων στερεοτυπικών αντιλήψεων συγκροτούν την Αφροδιασπορά ως «διαφορετική», επικίνδυνη ή κατώτερη, αντιμετωπίζοντάς τη ως ομοιογενή ομάδα.

Οι αναπαραστάσεις αυτές μεταφέρονται και στην αγορά εργασίας, όπου τα άτομα της Αφροδιασποράς σπάνια εμφανίζονται να κατέχουν μεσαίες ή υψηλές θέσεις ευθύνης στον δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, διοικητικές θέσεις ή θέσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Αντιθέτως, συχνά θεωρείται αυτονόητο ότι απασχολούνται σε χαμηλά αμειβόμενες, επισφαλείς ή επικίνδυνες εργασίες, γεγονός που εντείνει τα εμπόδια κοινωνικής και πολιτισμικής ένταξης.

Διαφορετικές μορφές ρατσισμού, που απορρέουν από το χρώμα σε συνδυασμό με τη χώρα καταγωγής, το φύλο και τη θρησκεία, αναγνωρίζονται ως βασικοί λόγοι για τους οποίους τα άτομα της Αφροδιασποράς δεν απολαμβάνουν πλήρη και ισότιμα δικαιώματα ιθαγένειας. Σε αυτό προστίθεται η οπισθοδρόμηση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη φυλετική ισότητα σε ένα διεθνές κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον, όπου η ρητορική μίσους και ο ρατσιστικός λόγος ενισχύονται από την άνοδο ακροδεξιών ιδεολογιών. Παράλληλα, οι κοινωνίες υποδοχής δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις συγκαλυμμένες μορφές διακρίσεων ως ρατσιστικές, ενώ τα ίδια τα μέλη της Αφροδιασποράς συχνά εξωθούνται στην αποδοχή του ρατσισμού ως αναπόφευκτης καθημερινότητας, συντηρώντας κουλτούρες τραύματος και αποθαρρύνοντας τη διεκδίκηση του δικαιώματος του ανήκειν.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι και η ανάγκη αναγνώρισης του ρόλου των καθημερινών πολιτισμών και των βιωμένων πολιτισμικών ιστοριών στις παρεμβάσεις και τα προγράμματα ενδυνάμωσης.

Τα δεδομένα που προέκυψαν από τις βιωμένες εμπειρίες των αφοροδιασπορικών κοινοτήτων (γ) δείχνουν ότι στοιχία όπως:

- α) η χρήση ή γνώση της μητρικής ή πατρικής γλώσσας,
  - β) η θρησκευτική πίστη και πρακτική,
  - γ) η συμμετοχή σε εθνοτικές αφρικανικές κοινότητες,
  - δ) η διατήρηση δεσμών με τη χώρα καταγωγής μέσω ταξιδιών και,
  - ε) τα αξιακά συστήματα που μεταδίδονται μέσω της οικογενειακής αγωγής,
- είναι καθοριστικά στον τρόπο με τον οποίο η Αφροδιασπορά διαπραγματεύεται την ιθαγένεια στις κοινωνίες υποδοχής.

Σε πολλές περιπτώσεις, η καλλιέργεια της πολιτισμικής ταυτότητας λειτουργεί ως πράξη αντίστασης και επιβεβαίωσης της ταυτότητας. Αντιθέτως, η πίεση για «ένταξη» μέσω της αποποίησης ή γελοιοποίησης της αφρικανικής ταυτότητας συνιστά μια ακόμη μορφή φυλετικής κατηγοριοποίησης και υποτίμησης. Στο πλαίσιο αυτό, η σύμπραξη AFROEQUALITY προχώρησε στη συστηματική αναθεώρηση της ορολογίας, υιοθετώντας

όρους όπως **Αφροδιασπορά, Αφρο-Έλληνες/Ιταλοί/Ισπανοί, πολίτες αφρικανικής καταγωγής**, καθώς και τη διπλή εθνικότητα για πολίτες μεικτής καταγωγής.

Η θρησκευτική ταυτότητα και πρακτική αποτελεί συχνά πηγή περαιτέρω θυματοποίησης και ρατσιστικής μεταχείρισης, ενώ τα άτομα της Αφροδιασποράς επιβαρύνονται με προσδοκίες «ηθικής υπεροχής» ή συλλογικής ευθύνης. Παράλληλα, οι μικτής καταγωγής πολίτες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις που προκύπτουν από την αλληλεπίδρασή τους τόσο με λευκές κοινωνίες όσο και με αφροδιασπορικές κοινότητες, αναδεικνύοντας την πολυπλοκότητα των διαπραγματεύσεων ταυτότητας και ανήκειν.

Επιπλέον, οι αφροδιασπορικές κοινότητες συχνά καλούνται να «αντέξουν» τον ρατσισμό σε χώρους υψηλής ορατότητας -όπως σχολεία, μέσα μεταφοράς και δρόμους- αλλά και σε θεσμικούς χώρους όπου θα έπρεπε να αισθάνονται προστατευμένες. Ο μισογυνισμός σε βάρος των Μαύρων γυναικών (*misogynoir*) αναγνωρίζεται ως ιδιαίτερα έντονο πρόβλημα για τις Μαύρες γυναίκες, οι οποίες υφίστανται διακρίσεις λόγω τόσο φύλου όσο και χρώματος.

Σε επίπεδο ενδυνάμωσης, τα έργα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ καλούνται να αναγνωρίσουν ουσιαστικά τον χρόνο, την εργασία και τη συναισθηματική επένδυση που απαιτείται από τα μέλη της Αφροδιασποράς για τη συμμετοχή τους. Οι παρεμβάσεις αυτές οφείλουν να οδηγούν σε απτά, μακροπρόθεσμα και μετασχηματιστικά αποτελέσματα στην καθημερινή ζωή, τη χάραξη πολιτικής και τα δικαιώματα ιθαγένειας.

Τέλος, η ενότητα αυτή καταλήγει στην ανάγκη υιοθέτησης της διασπορικής σκέψης (Rizvi, 2015· Hall, 1980) ως θεμελιώδους αρχής για παρεμβατικά έργα όπως το AFROEQUALITY. Η διασπορική σκέψη απαιτεί την αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο αλληλοδιαπλέκονται η νομοθεσία, οι πολιτικές, η αορατότητα, η έλλειψη εκπροσώπησης και ο καθημερινός ρατσισμός, δημιουργώντας συνθήκες αποκλεισμού που αποθαρρύνουν τη συμμετοχή, την πολιτισμική ανταλλαγή και την πολιτική δράση.

Ως εκ τούτου, για τη διαμόρφωση ασφαλών, φιλόξενων και συμπεριληπτικών κοινωνιών, αναδεικνύονται ως κρίσιμες ανάγκες:

- α) η δημιουργία συνεργειών μεταξύ ακαδημαϊκών, επαγγελματιών πεδίου, ακτιβιστών, κοινοτήτων και φορέων χάραξης πολιτικής, ώστε η Αφροδιασπορά να έχει ουσιαστικό «λόγο στο τραπέζι»,
- β) στρατηγικές προώθησης της συμμετοχής και της συνύπαρξης που αποδομούν κυρίαρχες αφηγήσεις για τη φυλή, την εθνότητα και το χρώμα και,
- γ) η ενσωμάτωση της ιστορίας των Μαύρων και της αποικιοκρατίας στα σχολικά και πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών, καθώς και η επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την πρόληψη των διακρίσεων και τη στήριξη των νέων της Αφροδιασποράς στην εκπαιδευτική και επαγγελματική τους πορεία.

3. Ο οδικός χάρτης του έργου: Ενίσχυση δράσεων ενεργού πολιτειακής συμμετοχής για την Αφροδιασπορά

Η ενεργός πολιτειακή συμμετοχή αποτελεί έναν από τους θεμελιώδεις πυλώνες των δημοκρατικών κοινωνιών. Περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων μέσω των οποίων η Αφροδιασπορά εμπλέκεται στη ζωή των κοινοτήτων της και επηρεάζει διαδικασίες λήψης

αποφάσεων -όπως η ψήφος, η υπεράσπιση δικαιωμάτων (*advocacy*), ο δημόσιος διάλογος, ο εθελοντισμός και η συμμετοχή σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Για την Αφροδιασπορά, ωστόσο, η πολιτειακή εμπλοκή έχει ιστορικά περιοριστεί από συστημικά εμπόδια, όπως οι φυλετικές διακρίσεις, οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, η περιορισμένη πρόσβαση στην πληροφόρηση και η υποεκπροσώπηση στους πολιτικούς και θεσμικούς μηχανισμούς.

Για τη δημιουργία πραγματικά συμπεριληπτικών κοινωνιών, είναι απαραίτητη η υιοθέτηση συγκεκριμένων στρατηγικών που ενισχύουν την ενεργό πολιτειακή συμμετοχή των κοινοτήτων αυτών. Η παρούσα ενότητα διερευνά αυτές τις στρατηγικές μέσα από ένα αναλυτικό και κριτικό πρίσμα, εστιάζοντας σε πέντε βασικές διαστάσεις: την εκπαίδευση και την πολιτειακή παιδεία, την ενδυνάμωση των κοινοτήτων, την πολιτική εκπροσώπηση, τα μέτρα κατά των διακρίσεων και την ψηφιακή ένταξη.

3.1 Ο ρόλος της Εκπαίδευσης και της Πολιτειακής Παιδείας

Η εκπαίδευση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο, εφοδιάζοντας τα άτομα με γνώσεις, δεξιότητες και αυτοπεποίθηση ώστε να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά. Για την Αφροδιασπορά, η πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση παραμένει άنيση σε πολλά μέρη του κόσμου. Επιπλέον, τα σχολικά προγράμματα συχνά παραγνωρίζουν ή αποσιωπούν τις αφρικανικές και αφροδιασπορικές ιστορίες, τη συμβολή των κοινοτήτων αυτών και τους αγώνες τους για πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα. Η αποσιώπηση αυτή εντείνει αισθήματα αποξένωσης και αποσύνδεσης από τις πολιτειακές δομές.

Για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, τα εκπαιδευτικά συστήματα χρειάζεται να μεταρρυθμιστούν, ώστε να ενσωματώνουν συμπεριληπτικά προγράμματα που αντανακλούν τις ιστορίες και τις εμπειρίες των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής. Παράλληλα, είναι κρίσιμη η ενίσχυση προγραμμάτων πολιτειακής εκπαίδευσης με στοχευμένη προσέγγιση σε νέους και ενήλικες της Αφροδιασποράς. Τα προγράμματα αυτά δεν θα πρέπει απλώς να εξηγούν πώς λειτουργούν οι θεσμοί, αλλά να ενδυναμώνουν τους συμμετέχοντες να διερευνούν, να κρίνουν και να εμπλέκονται με τους θεσμούς αυτούς. Όταν οι άνθρωποι γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και βλέπουν τις ταυτότητές τους να αναγνωρίζονται στις δημόσιες αφηγήσεις, είναι πιο πιθανό να επενδύσουν ενεργά στις πολιτειακές διαδικασίες. Επιπλέον, η άτυπη εκπαίδευση και τα κοινοτικά εργαστήρια μπορούν να καλύψουν κενά που αφήνει η τυπική εκπαίδευση. ΜΚΟ και τοπικές αρχές μπορούν να συνεργαστούν με αφροδιασπορικές κοινότητες για τη δημιουργία προσβάσιμων ευκαιριών μάθησης - όπως ανοικτές συνελεύσεις, σεμινάρια ή πολιτιστικές δράσεις- που καλλιεργούν διάλογο και επίγνωση. Η πολιτειακή παιδεία δεν θα πρέπει να νοείται μόνο ως θεωρητική γνώση, αλλά και ως πρακτική εμπειρία συμμετοχής στο κοινωνικό και θεσμικό περιβάλλον.

3.2 Ενίσχυση Κοινοτικών Οργανώσεων

Οι οργανώσεις βάσης της κοινότητας (*Community-Based Organizations – CBOs*) συχνά αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της πολιτειακής ζωής σε περιθωριοποιημένες κοινότητες. Παρέχουν χώρους διαλόγου, πολιτισμικής έκφρασης, αλληλοβοήθειας και πολιτικής κινητοποίησης. Για πληθυσμούς αφρικανικής καταγωγής, οι οργανώσεις αυτές υπήρξαν

ιστορικά κομβικές στη συγκρότηση αντιστάσεων, στον εορτασμό της ταυτότητας και στη διεκδίκηση αλλαγών. Ωστόσο, πολλές από αυτές τις οργανώσεις παραμένουν υποχρηματοδοτούμενες, παραγνωρισμένες ή αποκλεισμένες από κυρίαρχες διαδικασίες χάραξης πολιτικής.

Η υποστήριξη και ενίσχυση οργανώσεων που καθοδηγούνται από την Αφροδιασπορά αποτελεί ισχυρό μοχλό ενίσχυσης της πολιτειακής συμμετοχής. Κυβερνήσεις, ιδρύματα και διεθνείς οργανισμοί οφείλουν να παρέχουν χρηματοδότηση, τεχνική υποστήριξη και ευκαιρίες ανάπτυξης ικανοτήτων στις οργανώσεις αυτές. Πέρα όμως από τους πόρους, απαιτείται ουσιαστική συμπερίληψη των κοινοτικών οργανώσεων στις διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικής. Μοντέλα συμμετοχικής διακυβέρνησης, τα οποία ενσωματώνουν τις εισηγήσεις των οργανώσεων αυτών σε δημοτικές ή εθνικές αποφάσεις, μπορούν να διασφαλίσουν ότι οι αφροδιασπορικές φωνές δεν ακούγονται απλώς, αλλά ενσωματώνονται στη λήψη αποφάσεων.

Επιπρόσθετα, είναι κρίσιμη η επένδυση στην ανάπτυξη ηγεσίας εντός των κοινοτήτων. Προγράμματα καθοδήγησης (*mentorship*), υποτροφίες, καθώς και εκπαιδευτικά σχήματα που εστιάζουν στην πολιτειακή ηγεσία μπορούν να ενδυναμώσουν νέες γενιές ηγετών της Αφροδιασποράς. Τέτοιες πρωτοβουλίες δημιουργούν μια βιώσιμη «δεξαμενή» ενεργών πολιτών, ικανών να διεκδικούν, να παρεμβαίνουν και να εκπροσωπούν τις κοινότητές τους.

3.3 Πολιτική Εκπροσώπηση και Θεσμική Συμπερίληψη

Ένας από τους πιο ορατούς δείκτες πολιτειακής συμμετοχής είναι η εκπροσώπηση σε πολιτικά και θεσμικά όργανα λήψης αποφάσεων. Δυστυχώς, τα μέλη της Αφροδιασποράς συχνά υποεκπροσωπούνται σε αιρετά αξιώματα, δημόσιους θεσμούς και θέσεις ηγεσίας. Αυτή η έλλειψη εκπροσώπησης μπορεί να ενισχύσει την απογοήτευση και τη δυσπιστία, αναπαράγοντας την αίσθηση ότι η πολιτειακή συμμετοχή δεν οδηγεί σε απτά αποτελέσματα.

Για να αντιμετωπιστεί το κενό αυτό, τα πολιτικά κόμματα και οι θεσμοί οφείλουν να δεσμευτούν στη διαφοροποίηση των στελεχών τους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει ποσοτώσεις ή πολιτικές θετικών μέτρων, με στόχο τη διασφάλιση συμμετοχής υπονηφίων αφρικανικής καταγωγής. Εξίσου σημαντικές είναι εκστρατείες πολιτικής εκπαίδευσης που ενθαρρύνουν την Αφροδιασπορά να συμμετέχει στην εκλογική διαδικασία, να διεκδικεί αξιώματα και να εντάσσεται σε δημόσιους θεσμούς.

Ωστόσο, η εκπροσώπηση δεν πρέπει να εξαντλείται στους αριθμούς. Αιρετοί και δημόσιοι λειτουργοί αφρικανικής καταγωγής χρειάζονται στήριξη, αυτονομία και πόρους ώστε να μπορούν να υπερασπίζονται αποτελεσματικά τις κοινότητές τους. Παράλληλα, οι θεσμικές κουλτούρες οφείλουν να μετασχηματιστούν ώστε να γίνουν πιο συμπεριληπτικές, ανταποκρινόμενες στις ανάγκες όλων των πολιτών. Η εκπροσώπηση είναι μετασχηματιστική όταν συνοδεύεται από δομική αλλαγή.

Επιπλέον, η πολιτειακή συμμετοχή μπορεί να ενισχυθεί μέσω της δημιουργίας συμβουλευτικών οργάνων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, με εξειδίκευση σε ζητήματα αφροδιασπορικών κοινοτήτων. Τα όργανα αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως θεσμοθετημένοι μηχανισμοί διαβούλευσης, πρότασης πολιτικής και εποπτείας, διασφαλίζοντας ότι οι ανάγκες και τα αιτήματα της Αφροδιασποράς παραμένουν σταθερά στην πρώτη γραμμή του δημόσιου διαλόγου.

3.4 Αντιμετώπιση των Διακρίσεων και Αποκατάσταση της Εμπιστοσύνης

Ο συστημικός ρατσισμός παραμένει ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια στην πλήρη πολιτειακή συμμετοχή. Η Αφροδιασπορά συχνά αντιμετωπίζει διακριτική μεταχείριση στην εκπαίδευση, στην εργασία, στην αστυνόμευση και στους δημόσιους θεσμούς. Οι εμπειρίες αποκλεισμού και αδικίας τροφοδοτούν αισθήματα αποξένωσης από την πολιτειακή ζωή.

Θεμελιώδες βήμα για την ενίσχυση της συμμετοχής είναι η ύπαρξη και εφαρμογή ισχυρής αντιρατσιστικής νομοθεσίας. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να διασφαλίζουν ότι οι νόμοι κατά του ρατσισμού δεν είναι μόνο τυπικά κατοχυρωμένοι, αλλά εφαρμόζονται αποτελεσματικά. Οι θεσμοί χρειάζεται να υιοθετήσουν πλαίσια ισότητας και να πραγματοποιούν τακτικούς ελέγχους (*audits*) για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση φυλετικών ανισοτήτων.

Εξίσου κρίσιμη είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης. Πολλές αφροδιασπορικές κοινότητες αντιμετωπίζουν τους πολιτικούς και θεσμικούς μηχανισμούς με σκεπτικισμό, λόγω ιστορικών και συνεχιζόμενων αδικιών. Η εμπιστοσύνη οικοδομείται μέσα από συνεπή και διαφανή δέσμευση, δημιουργία ασφαλών χώρων διαλόγου και δημόσια αναγνώριση των ιστορικών αδικιών. Επιτροπές αλήθειας, δημόσιες συγγνώμες και προγράμματα επανορθώσεων μπορούν να συμβάλουν στην αναγνώριση της ιστορικής βλάβης και στη διαμόρφωση συνθηκών επούλωσης.

Η συμμετοχή κοινοτικών μελών στον σχεδιασμό, την αξιολόγηση και την εποπτεία πολιτικών ενισχύει επίσης τη λογοδοσία και την ανταπόκριση των θεσμών. Η εμπιστοσύνη ενδυναμώνεται όταν οι πολίτες βλέπουν ότι η φωνή τους έχει βαρύτητα και ότι οι θεσμοί ενεργούν βάσει της συμβολής τους.

Επιπρόσθετα, η προώθηση προγραμμάτων αποκαταστατικής δικαιοσύνης σε αφροδιασπορικές κοινότητες μπορεί να ενισχύσει τους κοινωνικούς δεσμούς και να μειώσει τις εντάσεις. Τέτοια προγράμματα επιτρέπουν κοινοτικά καθοδηγούμενες λύσεις σε συγκρούσεις και μπορούν να λειτουργήσουν ως παραδείγματα συμπεριληπτικής και συμμετοχικής δικαιοσύνης.

3.5 Ψηφιακή Ένταξη και Καινοτομία

Στη σημερινή ψηφιακή εποχή, η τεχνολογία προσφέρει νέους δρόμους πολιτειακής συμμετοχής -όμως μόνο για όσους διαθέτουν πρόσβαση και ψηφιακές δεξιότητες. Η Αφροδιασπορά ενδέχεται να βιώνει ψηφιακό αποκλεισμό λόγω κοινωνικοοικονομικών εμποδίων, ελλείψεων σε υποδομές ή περιορισμένης ψηφιακής παιδείας.

Η γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος είναι καθοριστική για ισότιμη πολιτειακή συμμετοχή. Αυτό σημαίνει επέκταση της πρόσβασης στο διαδίκτυο, παροχή προσιτών συσκευών και εκπαίδευση σε ψηφιακές δεξιότητες. Δημόσιες βιβλιοθήκες, κοινοτικά κέντρα και σχολεία μπορούν να λειτουργήσουν ως κόμβοι ψηφιακής ένταξης.

Πέρα από την πρόσβαση, είναι απαραίτητη η ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών που ενισχύουν τις αφροδιασπορικές φωνές και διευκολύνουν τη συμμετοχή. Ενδεικτικά, εφαρμογές κινητών μπορούν να παρέχουν πληροφορίες για εκλογές, κοινοτικές δράσεις ή δημόσιες υπηρεσίες. Εκστρατείες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να ενημερώνουν,

να κινητοποιούν και να συνδέουν ακτιβιστές διασυνοριακά. Έργα ψηφιακής αφήγησης μπορούν να διαφυλάσσουν και να προβάλλουν πολιτισμικές αφηγήσεις.

Παράλληλα, οι ψηφιακοί χώροι πρέπει να καταστούν ασφαλείς και συμπεριληπτικοί. Η διαδικτυακή ρητορική μίσους, ο ρατσισμός και η παραπληροφόρηση αποτελούν πραγματικές απειλές για τον δημόσιο διάλογο. Πλατφόρμες και κυβερνήσεις οφείλουν να εφαρμόζουν πολιτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της ψηφιακής παρενόχλησης, ώστε όλοι οι πολίτες να μπορούν να συμμετέχουν χωρίς φόβο.

Αναδυόμενες τεχνολογίες -όπως η τεχνητή νοημοσύνη, το blockchain και τα συστήματα ανοικτών δεδομένων- μπορούν επίσης να αξιοποιηθούν για διαφάνεια και κοινοτική εμπλοκή. Για παράδειγμα, πλατφόρμες συμμετοχικού προϋπολογισμού που βασίζονται σε blockchain μπορούν να επιτρέπουν στις αφροδιασπορικές κοινότητες να έχουν άμεσο λόγο στη διάθεση τοπικών πόρων.

3.6 Διεθνής Συνεργασία και Διασυνοριακή Αλληλεγγύη

Η ενίσχυση της πολιτειακής συμμετοχής της Αφροδιασποράς δεν αποτελεί μόνο εθνικό ζήτημα, αλλά και διεθνές. Πληθυσμοί αφρικανικής καταγωγής ζουν στην Αμερική, την Ευρώπη, την Καραϊβική και αλλού. Διεθνείς οργανισμοί, όπως τα Ηνωμένα Έθνη, καθώς και περιφερειακοί θεσμοί όπως η Αφρικανική Ένωση ή ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη συνηγορία υπέρ των κοινοτήτων αυτών.

Τα κράτη οφείλουν να κυρώνουν και να εφαρμόζουν διεθνή πλαίσια ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προστατεύουν την Αφροδιασπορά, όπως η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων και η Διεθνής Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα Αφρικανικής Καταγωγής (2015-2024).

Παράλληλα, χρειάζεται να ενθαρρύνονται διακρατικά δίκτυα και συμμαχίες της διασποράς, τα οποία διευκολύνουν την ανταλλαγή στρατηγικών, πόρων και μορφών αλληλεγγύης. Συνέδρια, πολιτιστικά φεστιβάλ και διαδικτυακά φόρουμ που φέρνουν σε επαφή αφροδιασπορικούς ηγέτες από διαφορετικές περιοχές μπορούν να ενισχύσουν τη διεθνή συνηγορία και να εμπνεύσουν τοπικές δράσεις.

3.7 Προς μια Συμπεριληπτική Πολιτειακή Κουλτούρα

Η ενίσχυση της πολιτειακής συμμετοχής της Αφροδιασποράς δεν αποτελεί μία μεμονωμένη πρωτοβουλία· είναι μια πολυδιάστατη δέσμευση στη δικαιοσύνη, την ισότητα και τη συμπερίληψη. Προϋποθέτει την αντιμετώπιση ιστορικών κληρονομιών, την αποδόμηση δομικών εμποδίων και την επένδυση στις δυνατότητες και τις φιλοδοξίες των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής.

Μέσα από συμπεριληπτική εκπαίδευση, ενδυνάμωση κοινοτικών οργανώσεων, αύξηση πολιτικής εκπροσώπησης, ουσιαστικά μέτρα κατά των διακρίσεων και ψηφιακή καινοτομία, μπορούν να δημιουργηθούν συνθήκες όπου η πολιτειακή συμμετοχή είναι προσβάσιμη σε όλους. Κρίσιμη προϋπόθεση είναι οι προσπάθειες αυτές να καθοδηγούνται από τις φωνές και την ηγεσία των ίδιων των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής.

Η δημοκρατία ευημερεί όταν αντανακλά την ποικιλομορφία των ανθρώπων της. Διασφαλίζοντας την πλήρη συμμετοχή της Αφροδιασποράς, προσεγγίζουμε κοινωνίες όχι

μόνο τυπικά δημοκρατικές, αλλά ουσιαστικά δίκαιες και συμπεριληπτικές. Η πολιτειακή συμμετοχή δεν είναι μόνο δικαίωμα -είναι ζωτικός μηχανισμός μέσω του οποίου οι κοινότητες διαμορφώνουν το μέλλον τους, υπερασπίζονται την αξιοπρέπειά τους και πραγματώνουν το δυναμικό τους.

4. Συνεργασία με την Αφροδιασπορά για αποτελεσματική χάραξη πολιτικής: προτάσεις πολιτικής για την ενδυνάμωση των αφροδιασπορικών πληθυσμών στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Το έργο AFROEQUALITY, σε συνδυασμό με εκτενή βιβλιογραφική και επιτόπια έρευνα, αναδεικνύει την επιτακτική ανάγκη για δομικές μεταρρυθμίσεις και συμμετοχικές διαδικασίες χάραξης πολιτικής που να αντιμετωπίζουν τη συστημική περιθωριοποίηση των αφροδιασπορικών πληθυσμών στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Βασισμένες σε βιωμένες εμπειρίες, συγκριτική νομική ανάλυση και αναγνωρισμένες βέλτιστες πρακτικές, οι ακόλουθες συστάσεις στοχεύουν στην προώθηση συμπεριληπτικών, διαθεματικών και μετασχηματιστικών προσεγγίσεων διακυβέρνησης, οι οποίες τοποθετούν τα άτομα της Αφροδιασποράς στο επίκεντρο.

1. Θεσμική Αναγνώριση και Εκπροσώπηση

Η θεσμική αναγνώριση και εκπροσώπηση είναι καθοριστικής σημασίας ώστε τα άτομα της Αφροδιασποράς να μην αντιμετωπίζονται ως παθητικοί αποδέκτες πολιτικών, αλλά ως ενεργοί συνδιαμορφωτές των πολιτικών που επηρεάζουν τη ζωή τους. Εθνικά και τοπικά συμβουλευτικά όργανα οφείλουν να ενισχυθούν με μηχανισμούς που διασφαλίζουν ουσιαστική και αναλογική συμμετοχή αφροδιασπορικών πληθυσμών στον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και τη βελτίωση δημόσιων πολιτικών εκ των έσω.

Παράλληλα, απαιτείται ο μετασχηματισμός των δημόσιων θεσμών μέσω της εφαρμογής θετικών μέτρων και συμπεριληπτικών στρατηγικών προσλήψεων, ώστε να διευρυνθεί η πρόσβαση σε συμβουλευτικά όργανα και θέσεις λήψης αποφάσεων. Με τον τρόπο αυτό, οι αφροδιασπορικές οπτικές θα αποτυπώνονται σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και οι θεσμικές δομές θα πάντουν να αναπαράγουν τον αποκλεισμό.

2. Καταπολέμηση του Ρατσισμού και της Αφροφοβίας

Η ουσιαστική αντιμετώπιση του ρατσισμού και της αφροφοβίας απαιτεί να ξεπεράσουμε το επίπεδο της τυπικής νομοθεσίας και να στραφούμε στις βαθιά ριζωμένες κοινωνικές προκαταλήψεις και θεσμικές πρακτικές. Η εφαρμογή της αντιρατσιστικής νομοθεσίας και της νομοθεσίας περί εγκλημάτων μίσους πρέπει να ενισχυθεί μέσω επαρκώς στελεχωμένων και

ανεξάρτητων μηχανισμών εποπτείας, απλουστευμένων διαδικασιών καταγγελίας και συστημάτων λογοδοσίας.

Ταυτόχρονα, εθνικές εκστρατείες και εκπαιδευτικά προγράμματα οφείλουν να αμφισβητούν ενεργά την αφοφοβία, το φυλετικό προφίλ (*racial profiling*) και τη ρητορική μίσους σε δημόσιους χώρους, χώρους εργασίας και θεσμούς, με ιδιαίτερη έμφαση στην αστυνομία, τα μέσα ενημέρωσης και άλλους τομείς όπου οι προκαταλήψεις συχνά κανονικοποιούνται. Στόχος είναι η αλλαγή των πολιτισμικών στάσεων παράλληλα με την ενίσχυση της νομικής προστασίας.

---

3. Ενδυνάμωση μέσω Ενεργού Πολιτειακής Συμμετοχής

Η ενδυνάμωση των αφοροδιασπορικών ατόμων και οργανώσεων μέσω της πολιτειακής συμμετοχής προϋποθέτει τη δυνατότητά τους να ασκούν δικαιώματα, να επηρεάζουν αποφάσεις και να ενισχύουν τη δημόσια παρουσία τους. Αυτό απαιτεί θεσμική στήριξη και μακροπρόθεσμη, βιώσιμη χρηματοδότηση για αφοροδιασπορικούς συλλόγους, πολιτιστικές πλατφόρμες και δίκτυα νέων.

Οι κυβερνήσεις οφείλουν να δημιουργήσουν δομημένους μηχανισμούς διαλόγου, όπως συνελεύσεις πολιτών και ορισμένους συνδέσμους κοινοτήτων, ώστε να διασφαλίζεται τακτική και ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ αφοροδιασπορικών κοινοτήτων και αρχών. Η συμμετοχική διακυβέρνηση πρέπει να οδηγεί σε πραγματική επιρροή και όχι σε συμβολικές μορφές διαβούλευσης.

---

4. Συμπεριληπτική Εκπαίδευση και Πολιτιστική Πολιτική

Οι συμπεριληπτικές πολιτικές στην εκπαίδευση και τον πολιτισμό είναι κρίσιμες για τον αναστοχασμό των δημόσιων αφηγήσεων και την αποδόμηση επιβλαβών στερεοτύπων. Οι αφρικανικές ιστορίες, κουλτούρες και σύγχρονες συνεισφορές οφείλουν να ενσωματωθούν ουσιαστικά στην ανάλυση, την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στο εκπαιδευτικό υλικό σε όλες τις βαθμίδες.

Παράλληλα, τα κράτη θα πρέπει να στηρίζουν ενεργά πολιτιστικές εκδηλώσεις, μουσεία, καλλιτεχνικά έργα και εκστρατείες δημόσιων μέσων που αναδεικνύουν αφοροδιασπορικές αφηγήσεις, αμφισβητούν εξωτικοποιημένες ή ελλειμματικές αναπαραστάσεις και προβάλλουν μια πολύπλευρη και ζωντανή εικόνα της αφρικανικής κληρονομιάς, στο παρελθόν και το παρόν.

---

5. Θρησκευτική και Πολιτισμική Ένταξη

Η θρησκευτική και πολιτισμική ένταξη σημαίνει τη διασφάλιση ότι τα άτομα της Αφοροδιασποράς μπορούν να ασκούν ελεύθερα τις θρησκευτικές και πολιτισμικές τους πρακτικές με αξιοπρέπεια και ασφάλεια. Τα πλαίσια πολιτικής και ο αστικός σχεδιασμός οφείλουν να εγγυώνται την πρόσβαση σε κατάλληλους χώρους λατρείας και να προστατεύουν την ελευθερία θρησκευάματος.

Ταυτόχρονα, απαιτείται στήριξη πρωτοβουλιών που ενισχύουν τον διαθρησκευτικό και διαπολιτισμικό διάλογο. Η προτεραιοποίηση αφοροδιασπορικών έργων που γεφυρώνουν

διαφορετικές κοινότητες και αμφισβητούν τη θρησκευτική προκατάληψη είναι καθοριστική για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και κοινωνικής συνοχής.

6. Έμφυλη και Διαθεματική Δικαιοσύνη

Η προώθηση της έμφυλης και διαθεματικής δικαιοσύνης προϋποθέτει πολιτικές και δημόσιες υπηρεσίες που λαμβάνουν ρητά υπόψη τις πολλαπλές και αλληλεπικαλυπτόμενες διακρίσεις που βιώνουν οι Μαύρες γυναίκες, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και άλλες περιθωριοποιημένες υποομάδες της Αφροδιασποράς.

Οι κυβερνήσεις οφείλουν να υιοθετήσουν διαθεματικά πλαίσια πολιτικής και να στηρίξουν προγράμματα καθοδήγησης, ανάπτυξης ηγεσίας και ασφάλειας που σχεδιάζονται από και για Μαύρες γυναίκες και νέους, ενισχύοντας την ατομική ενδυνάμωση και τη συλλογική ανθεκτικότητα.

7. Νομικές Διαδρομές και Κοινωνικοοικονομικά Δικαιώματα

Η δημιουργία δίκαιων νομικών διαδρομών και η διασφάλιση κοινωνικοοικονομικών δικαιωμάτων είναι απαραίτητες για την άρση των αποκλεισμών που βιώνει η Αφροδιασπορά. Η νομοθεσία περί ιθαγένειας και οι διαδικασίες τεκμηρίωσης πρέπει να μεταρρυθμιστούν ώστε να εξαλειφθούν διακρίσεις, με ιδιαίτερη μέριμνα για τους νέους δεύτερης γενιάς και τους/τις εργαζόμενους/ες χωρίς χαρτιά.

Τα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν την εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας και την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, ιδίως σε τομείς όπως η οικιακή εργασία και η γεωργία, όπου οι αφροδιασπορικοί πληθυσμοί είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε εκμετάλλευση.

8. Παρακολούθηση, Συλλογή Δεδομένων και Λογοδοσία

Η ύπαρξη ισχυρών συστημάτων παρακολούθησης, συλλογής δεδομένων και λογοδοσίας είναι κρίσιμη για την αποτύπωση της προόδου και την αντιμετώπιση συστημικών ανισοτήτων. Τα κράτη οφείλουν να αναπτύξουν τυποποιημένες μεθόδους συλλογής αποδιαρθρωμένων δεδομένων σχετικά με φυλετικές διακρίσεις, βία και κοινωνικοοικονομικούς δείκτες, ώστε η χάραξη πολιτικής να βασίζεται σε τεκμήρια.

Παράλληλα, ανεξάρτητα παρατηρητήρια και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να ενισχυθούν θεσμικά και οικονομικά, ώστε να αξιολογούν εθνικές πολιτικές, να αναδεικνύουν τον δομικό ρατσισμό και να διασφαλίζουν ότι οι δεσμεύσεις για φυλετική ισότητα μεταφράζονται σε μετρήσιμη και διαρκή αλλαγή.

4.1 Προτάσεις πολιτικής ανά χώρα

ΕΛΛΑΔΑ

- Η επιτάχυνση και απλοποίηση της πρόσβασης σε νομικό καθεστώς και ιθαγένεια για νέους και μακροχρόνιους κατοίκους αφροδιασπορικής καταγωγής είναι κρίσιμη, δεδομένου του ιδιαίτερα γραφειοκρατικού και συχνά αποκλειόντος νομικού πλαισίου

προς την Αφροδιασπορά. Οι μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να μειώνουν υπερβολικές απαιτήσεις και να συνοδεύονται από προγράμματα καθοδήγησης των κοινοτήτων.

- Η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής αντιρατσιστικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης για εργαζόμενους πρώτης γραμμής (αστυνομία, δημόσια διοίκηση, κοινωνικές υπηρεσίες) είναι αναγκαία, με συμμετοχή κοινοτικών μηχανισμών παρακολούθησης για τη διασφάλιση λογοδοσίας.
- Η δημιουργία ασφαλών χώρων αλληλεπίδρασης μπορεί να προσφέρει πολιτιστικά, κοινωνικά οφέλη καθώς και πλαίσιο προστασίας, ενισχύοντας την ενδυνάμωση και την ανθεκτικότητα απέναντι στις καθημερινές διακρίσεις.
- Η αντιμετώπιση του εργασιακού αποκλεισμού προϋποθέτει τον περιορισμό της άτυπης εργασίας και την ενίσχυση των δικαιωμάτων των εργαζομένων αφροδιασπορικής καταγωγής, ιδίως σε τομείς όπως η γεωργία και η οικιακή εργασία.

ΙΤΑΛΙΑ

- Η μεταρρύθμιση της νομοθεσίας περί ιθαγένειας ώστε να αναγνωρίζει τη δεύτερη γενιά Αφροδιασποράς αποτελεί επείγουσα ανάγκη, αίροντας αποκλεισμούς που δεν ανταποκρίνονται στη βιωμένη κοινωνική πραγματικότητα.
- Η δημιουργία διαπολιτισμικών κοινοτικών κέντρων σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση αφροδιασπορικών πληθυσμών, σε συνδιαχείριση με κοινοτικούς ηγέτες, μπορεί να ενισχύσει την κοινωνική συνοχή και την ένταξη.
- Η ανάπτυξη εκστρατειών αντιρατσιστικής παιδείας στα μέσα ενημέρωσης είναι κρίσιμη για την αντιμετώπιση έμφυλων, ισλαμοφοβικών και φυλετικών στερεοτύπων.
- Η χρηματοδότηση συνεργατικών προγραμμάτων μεταξύ δήμων και αφροδιασπορικών πρωτοβουλιών μπορεί να ενισχύσει τη συμμετοχική διακυβέρνηση σε τοπικό επίπεδο.

ΙΣΠΑΝΙΑ

- Η ενίσχυση εκπαιδευτικών πολιτικών που ενσωματώνουν αφρικανικές και αφροδιασπορικές οπτικές είναι απαραίτητη για την αποδόμηση αποικιακών στερεοτύπων και την καλλιέργεια ιστορικής επίγνωσης.
- Η κοινωνική και οικονομική ενδυνάμωση γυναικών και νέων αφροδιασπορικής καταγωγής απαιτεί στοχευμένες επενδύσεις στην απασχόληση, την επιχειρηματικότητα και την ηγεσία.
- Η ενίσχυση της δημόσιας εποπτείας των αστυνομικών πρακτικών είναι κρίσιμη για την αντιμετώπιση του εθνοτικού προφίλ και των διακρίσεων.
- Η προώθηση συμμετοχικών διαδικασιών σε δημοτικό επίπεδο, όπως ο συμμετοχικός προϋπολογισμός, μπορεί να θεσμοθετήσει την ένταξη και να ενισχύσει την ενεργό πολιτειακή συμμετοχή.

Οι παραπάνω προτάσεις αντανakλούν μια ολιστική, τεκμηριωμένη προσέγγιση, ριζωμένη τόσο στη συγκριτική ανάλυση πολιτικών όσο και στις βιωμένες εμπειρίες της Αφροδιασποράς. Η μετάβαση από την «ένταξη» στην ενδυνάμωση προϋποθέτει συνεργατική διακυβέρνηση και διαρκή επένδυση στην ισότητα και την αξιοπρέπεια. Η αναγνώριση του πλούτου της αφρικανικής κληρονομιάς και η αποδόμηση των συστημικών εμποδίων δεν

αποτελούν μόνο ηθική επιταγή, αλλά θεμέλιο για συνεκτικές, δημοκρατικές κοινωνίες στην Ευρώπη.

5. «Η Εφαρμογή Ενδυνάμωσης (Empowerment App)»: Ένα παιγνιώδες εργαλείο για την παρακολούθηση περιστατικών και την ευαισθητοποίηση

Η Εφαρμογή Ενδυνάμωσης AFROEQUALITY (WP4 – D4.5) έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει τις συνεχιζόμενες δράσεις του έργου AFROEQUALITY στην προώθηση της πολιτισμικής ταυτότητας, της διαπολιτισμικότητας και των εναλλακτικών αφηγήσεων. Λειτουργεί ως μια διαδραστική πλατφόρμα που απευθύνεται όχι μόνο στην Αφροδιασπορά αλλά και στο ευρύτερο κοινό, προσφέροντας τόσο εκπαιδευτικά εργαλεία όσο και ελκυστικές λειτουργίες για την αντιμετώπιση της αφοροβίας, της ξενοφοβίας, της ρητορικής μίσους και των φυλετικών διακρίσεων.

Η εφαρμογή θα αναπτυχθεί ως εφαρμογή για υπολογιστή (desktop) και θα αξιοποιεί στοιχεία παιγνιοποίησης (gamification) ώστε να ενθαρρύνει τους χρήστες να συμμετέχουν ενεργά, να μαθαίνουν και να μοιράζονται εμπειρίες που σχετίζονται με κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα. Η δομή της θα συνδυάζει πολλαπλές λειτουργίες -νημερωτικούς πόρους, παιγνιοποίηση, κοινωνική αλληλεπίδραση και εργαλεία ανάπτυξης δεξιοτήτων- με στόχο να καταστεί ένα βασικό εργαλείο πολιτισμικής εμπλοκής, ευαισθητοποίησης και ενδυνάμωσης απέναντι στις κοινωνικοπολιτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν περιθωριοποιημένες κοινότητες.

5.1 Βασικά Χαρακτηριστικά της Εφαρμογής Ενδυνάμωσης

5.1.1 Παιγνιοποίηση & Μάθηση

Διαδραστικά Παιχνίδια και Κουίζ

Βασισμένη στο μοντέλο κουίζ του Συμβουλίου της Ευρώπης, η εφαρμογή θα προσφέρει διαδραστικά παιχνίδια και κουίζ με στόχο την ενημέρωση και εκπαίδευση των χρηστών σε βασικά θέματα όπως η πολυπολιτισμικότητα, η πολιτειακή συμμετοχή και οι φυλετικές διακρίσεις.

- Τα ερωτήματα θα καλύπτουν ευρύ φάσμα θεμάτων: από την πολιτισμική ταυτότητα και τον διαπολιτισμικό διάλογο έως την αφοροβία, τη ρητορική μίσους και τη ξενοφοβία.
- Οι χρήστες θα κερδίζουν πόντους, σήματα (*badges*) και θα προχωρούν σε επίπεδα ανάλογα με τη συμμετοχή και την κατανόησή τους.
- Θα απονέμονται σήματα διαφορετικών επιπέδων (χάλκινο, ασημένιο, χρυσό) που θα αντικατοπτρίζουν την πρόοδο, τη δέσμευση και τη μάθηση.

Δέντρο Δεξιότητων και Εξατομικευμένος Δείκτης Προόδου

Η εφαρμογή θα ενσωματώνει ένα δέντρο δεξιότητων που απεικονίζει οπτικά την πρόοδο του χρήστη ως προς την κατανόηση και τις δράσεις του ενάντια στην αφοροβία και υπέρ της πολυπολιτισμικής ένταξης.

- Οι χρήστες θα μπορούν να παρακολουθούν τη θέση τους σε επιμέρους ικανότητες, όπως η επίγνωση πολιτισμικής ταυτότητας, η αντιρατσιστική συνηγορία και η αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους.
- Κάθε χρήστης θα διαθέτει εξατομικευμένο πίνακα προόδου, όπου θα εμφανίζονται επιτεύγματα, σήματα και συνεισφορές.

5.1.2 Περιεχόμενο από Χρήστες και Κοινωνική Αλληλεπίδραση

Καταγραφή & Αξιολόγηση Δράσεων

Οι χρήστες θα ενθαρρύνονται να καταγράφουν προσωπικές εμπειρίες ή δράσεις που ανέλαβαν για την αντιμετώπιση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού. Οι δράσεις αυτές θα κοινοποιούνται σε κοινωνική ροή, όπου άλλοι χρήστες θα μπορούν να τις δουν, να σχολιάσουν και να τις αξιολογήσουν.

- Όλο το περιεχόμενο θα ελέγχεται και θα εποπτεύεται πριν τη δημοσίευση, ώστε να διασφαλίζεται η θετική και εποικοδομητική φύση του.
- Θα εφαρμόζονται μηχανισμοί αξιολόγησης (κλίμακα 1-5), με υψηλότερες βαθμολογίες να αποδίδουν επιπλέον πόντους ή σήματα.

Πολίτες του Μήνα

Για την ενίσχυση της υγιούς άμιλλας και της συμμετοχής μεταξύ ομοτίμων, θα θεσπιστεί η ενότητα «**Πολίτης του Μήνα**», όπου θα αναγνωρίζονται και θα προβάλλονται οι χρήστες με τη σημαντικότερη συμβολή στην καταπολέμηση της αφοροβίας και την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

5.1.3 Πολιτισμική Εμπλοκή & Ευαισθητοποίηση

Βιβλιοθήκη Πόρων

Η εφαρμογή θα περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη βάση γνώσης με υλικό που στοχεύει στην ενίσχυση της πολιτισμικής επίγνωσης, την κατανόηση των αφρικανικών πολιτισμών και την αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων που σχετίζονται με τη φυλή και την εθνοτική καταγωγή.

- Η βιβλιοθήκη θα φιλοξενεί άρθρα, βίντεο και οδηγούς για την πολιτισμική ταυτότητα, τη διαπολιτισμικότητα και τις εναλλακτικές αφηγήσεις, καθώς και πρακτικές οδηγίες για την αναγνώριση και αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους.
- Το υλικό θα λειτουργεί τόσο ως εκπαιδευτικό εργαλείο για πολίτες όσο και ως υποστηρικτικό μέσο για επαγγελματίες (π.χ. κοινωνικούς λειτουργούς).

Οδηγοί Δημιουργίας Βίντεο

Για την ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής, η εφαρμογή θα παρέχει αναλυτικούς οδηγούς δημιουργίας βίντεο, με έμφαση στη δημιουργία περιεχομένου που ευαισθητοποιεί για τη ρητορική μίσους, προωθεί την κοινωνική ένταξη και εκπαιδεύει γύρω από την αφοφοβία. Το στοιχείο αυτό θα ενθαρρύνει τη δημιουργική οπτική αφήγηση και την ενδυνάμωση της φωνής των χρηστών.

5.1.4 Αναφορά Περιστατικών & Συλλογή Δεδομένων

Καταγραφή Περιστατικών

Η εφαρμογή θα επιτρέπει την αναφορά περιστατικών φυλετικών και εθνοτικών διακρίσεων, ρητορικής μίσους και βίας. Η λειτουργία αυτή θα δίνει χώρο στην έκφραση βιωμένων εμπειριών και θα συμβάλλει στη δημιουργία μιας συγκεντρωτικής βάσης δεδομένων με στόχο τη συνηγορία.

- Τα καταγεγραμμένα περιστατικά θα αναλύονται για τον εντοπισμό τάσεων και περιοχών που απαιτούν παρέμβαση, ενώ τα δεδομένα θα κοινοποιούνται σε σχετικούς οργανισμούς και φορείς χάραξης πολιτικής για τεκμηριωμένη δράση.

5.1.5 Πολυγλωσσική Υποστήριξη & Προσβασιμότητα

- Η εφαρμογή θα είναι διαθέσιμη σε πολλαπλές γλώσσες για τη διασφάλιση ευρείας προσβασιμότητας. Αρχικά θα υποστηρίζει αγγλικά, ελληνικά, ιταλικά και ισπανικά, με δυνατότητα προσθήκης και άλλων γλωσσών (π.χ. γαλλικά) ανάλογα με τη ζήτηση.
- Η πολυγλωσσική προσέγγιση καθιστά την εφαρμογή συμπεριληπτικό εργαλείο αντιμετώπισης της ξενοφοβίας και της αφοφοβίας σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

5.2 Δομή της Εφαρμογής Ενδυνάμωσης

5.2.1 Αρχική Οθόνη / Πίνακας Ελέγχου

- Γρήγορη επισκόπηση: πρόσβαση στο προφίλ, την πρόοδο και τις πρόσφατες δραστηριότητες.
- Ροή δραστηριοτήτων: προβολή και αλληλεπίδραση με περιεχόμενο χρηστών.
- Τρέχουσες προκλήσεις: κουίζ, εργασίες και προκλήσεις σε εξέλιξη.

5.2.2 Ενότητα Γνώσης & Πληροφόρησης

- Πόροι πολιτισμικής ταυτότητας.
- Υλικό για τον διαπολιτισμικό διάλογο.
- Εναλλακτικές αφηγήσεις που αμφισβητούν στερεότυπα.
- Οδηγίες για την αναγνώριση και αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους.

5.2.3 Κουίζ και Παιχνίδια

- Κουίζ πολυπολιτισμικότητας.
- Παιχνίδια πολιτειακής συμμετοχής και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Προκλήσεις αντιρατσισμού βασισμένες σε σενάρια.

5.2.4 Πρόοδος & Σήματα

- Δέντρο δεξιοτήτων.
- Σήματα (χάλκινα, ασημένια, χρυσά).
- Πίνακες κατάταξης.

5.2.5 Δραστηριότητες & Συνεισφορές Χρηστών

- Καταγραφή δράσεων.
- Αξιολόγηση δράσεων.
- Αναγνώριση «Πολιτών του Μήνα».

5.2.6 Αναφορά Περιστατικών

- Υποβολή αναφορών διακρίσεων και ρητορικής μίσους.
- Πρόσβαση στη βάση δεδομένων περιστατικών.

5.2.7 Σημεία Βοήθειας / Πόροι

- Λίστα εθνικών και διεθνών οργανισμών υποστήριξης θυμάτων.
- Πληροφορίες για νομική βοήθεια.

5.2.8 Ρυθμίσεις

- Προσαρμογή προφίλ και γλώσσας.
- Ρυθμίσεις απορρήτου.
- Ενότητα ανατροφοδότησης.

Η **Εφαρμογή Ενδυνάμωσης AFROEQUALITY** φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για την καταπολέμηση της αφοφοβίας, της ξενοφοβίας και της ρητορικής μίσους, προωθώντας παράλληλα την πολιτισμική κατανόηση και την ενεργό πολιτειακή συμμετοχή. Μέσα από την παιγνιοποίηση, το περιεχόμενο που παράγεται από τους χρήστες και τους εκπαιδευτικούς πόρους, η εφαρμογή θα ενδυναμώνει τα άτομα να δρουν, να διεκδικούν τις γνώσεις τους και να συμβάλλουν ουσιαστικά στον αγώνα για φυλετική ισότητα. Θα αποτελέσει ακρογωνιαίο λίθο του έργου AFROEQUALITY, συμβάλλοντας στη μετατόπιση δημόσιων αντιλήψεων, στη μείωση των διακρίσεων και στην οικοδόμηση μιας πιο συμπεριληπτικής κοινωνίας.